

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SEVİYE BELİRLEME SINAVLARI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ
SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINA VE BİLİŞSEL ALAN BASAMAKLARINA
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan

Muhammed Mikdat ÜMRE

İlköğretim Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ

TOKAT – 2010

SEVİYE BELİRLEME SINAVLARI (SBS) SOSYAL BİLGİLER
SORULARININ SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINA VE BİLİŞSEL
ALAN BASAMAKLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 15/10 2010

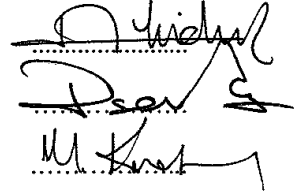
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Eren YÜRÜDÜR

Üye: Yrd. Doç. Dr. İsa TAK

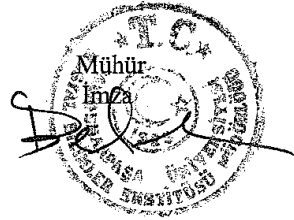
Üye: Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 15/10/2010 tarih ve 2010/41 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Mustafa BALOĞLU

T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(15/09/2010)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Muhammed Mikdat ÜMRE

İmzası

TEŞEKKÜR

Araştırmamın bütün aşamalarında görüő, fikir ve değerlendirmeleri ile bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen çok değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ'a, saygı ve minnet dolu teőekkürlerimi sunarım.

Tez alışması sırasında ve öncesinde her türlü yardımını esirgemeyen çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. İsa TAK hocama teşekkür ederim.

Tez alışması sırasında değerli fikirleri ile çalışmama destek olan ve yardımlarını esirgemeyen, çok kıymetli arkadaşım Zeki KÜTÜKTE'ye teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmam boyunca manevi desteğini sürekli hissettiğim anneme, babama, ablama ve eşim Saadet MRE'ye sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Bu araştırmada, 2008 ve 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavlarında (SBS) yer alan Sosyal Bilgiler sorularının Sosyal Bilgiler Programına uygunluğu incelenmiş ve Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre sınıflandırması yapılmıştır. Ayrıca soruların güçlük dereceleri ve cevaplanma oranları analiz edilmiş ve buna göre öğrencilerin başarı durumları değerlendirilmiştir.

Araştırmada genel tarama modeli ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın konusu olan SBS Sosyal Bilgiler soruları olduğu gibi taranarak Sosyal Bilgiler Programıyla karşılaştırılmıştır. Sorular lme değerlendirme uzmanlarının görüşleri doğrultusunda Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre sınıflandırılmıştır. Sorular güçlük derecelerine göre değerlendirilirken Microsoft Visual Fox Pro paket programı kullanılarak elde edilen analiz sonuçları dikkate alınmıştır.

Araştırma sonucunda, SBS Sosyal Bilgiler sorularının büyük lde Sosyal Bilgiler Programına uygunluk gösterdiği, ancak soruların ünite ve konulara göre dağılımında eşişsizliklerin olduğu grlmştir. Soruların Bloom'un bilişsel alan basamaklarına göre sınıflandırıldığında, üst düzey beceri gerektiren değerlendirme basamağına ait hiçbir soru bulunmadığı, en fazla sorunun ise kavrama basamağında yer aldığı tespit edilmiştir. Sınav verileri incelendiğinde ise soruların daha çok ortalama güçlükte olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: SBS, Sosyal Bilgiler soruları, Sosyal Bilgiler Programı, bilişsel alan, Bloom taksonomisi.

ABSTRACT

In this research, the Social Sciences questions that were asked in High Schools Entrance Examinations in years 2008 and 2009 (SBS) have been examined if they are suitable for Social Sciences Programme or not and have been classified according to Bloom's cognitive domain taxonomy. Moreover, the difficulty levels and answer rates of questions have been analysed and accordingly, students' academic standings have been evaluated.

In this research, survey and content analysis model were used. Subject of the research, the SBS Social Sciences questions have been compared with the Social Sciences Programme. The questions have been evaluated according to Bloom's cognitive domain taxonomy with an eye to assessment and evaluation experts' ideas. Besides, while evaluating the questions, Microsoft Visual Fox Pro programme was used and the analysis results were marked.

At the end of the research, it's been observed that Social Sciences questions accord Social Sciences Programme largely but there is a disparity in distribution of questions in subjects. When the questions are classified according to Bloom's cognitive steps, it's been observed that There are no assessment questions that require high level skills, but most of the questions are at comprehension level. When the examination data is examined, it's been observed that the questions are mostly at average difficulty.

Keywords: SBS, Social Sciences questions, Social Sciences Programma, cognitive domain, Bloom's taxonomy.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.5. SAYILTILAR.....	4
1.6. SINIRLILIKLAR.....	4
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
2.1. SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI VE GELİŞİMİ.....	5
2.1.1. Ülkemizde Sosyal Bilgiler Programının Gelişimi.....	6
2.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı.....	7
2.1.3. Sosyal Bilgiler Programının İçeriği.....	10
2.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	12
2.2.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme.....	13
2.3. BLOOM TAKSONOMİSİ VE SEVİYE BELİRLEME SINAVI SOSYAL BİLGİLER SORULARI.....	14
2.4. ÖLÇME ARAÇ VE YÖNTEMLERİ.....	21
2.4.1. Çoktan Seçmeli Testler.....	22

2.5. SEVİYE BELİRLEME SINAVLARI (SBS) VE TARİHİ GELİŞİMİ.....	23
2.6. SEVİYE BELİRLEME SINAVININ İÇERİĞİ VE AMAÇLARI.....	25
2.7. SEVİYE BELİRLEME SINAVI SORULARININ HAZIRLANMASI.....	29
2.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	30
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	33
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	33
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	33
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	33
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	35
4.1. 2008 YILI 6. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ.....	35
4.2. 2009 YILI 6. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ.....	54
4.3. 2008 YILI 7. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ.....	73
4.4. 2009 YILI 7. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ.....	94
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	120
5.1. SONUÇLAR	120
5.2. ÖNERİLER.....	121
KAYNAKÇA.....	123
EKLER.....	127
ÖZGEÇMİŞ.....	129

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 6. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Süreleri.....	11
Tablo 2.2 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 7. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Süreleri.....	11
Tablo 2.3 Bloom Taksonomisine göre Bilgi Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler.....	16
Tablo 2.4 Bloom Taksonomisine göre Kavrama Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler.....	17
Tablo 2.5 Bloom Taksonomisine göre Uygulama Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler.....	18
Tablo 2.6 Bloom Taksonomisine göre Analiz Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler.....	19
Tablo 2.7 Bloom Taksonomisine göre Sentez Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler.....	20
Tablo 2.8 Bloom Taksonomisine göre Değerlendirme Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler.....	21
Tablo 4.1 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	36
Tablo 4.2 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	38
Tablo 4.3 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	39

Tablo 4.4	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	40
Tablo 4.5	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	41
Tablo 4.6	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	43
Tablo 4.7	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	44
Tablo 4.8	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	46
Tablo 4.9	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	47
Tablo 4.10	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	49
Tablo 4.11	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	51
Tablo 4.12	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	52
Tablo 4.13	2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	54

Tablo 4.14 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	56
Tablo 4.15 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	57
Tablo 4.16 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	58
Tablo 4.17 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	60
Tablo 4.18 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	61
Tablo 4.19 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	63
Tablo 4.20 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	64
Tablo 4.21 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	66
Tablo 4.22 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	67
Tablo 4.23 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	69

Tablo 4.24 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	70
Tablo 4.25 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	72
Tablo 4.26 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	73
Tablo 4.27 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	74
Tablo 4.28 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	76
Tablo 4.29 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	77
Tablo 4.30 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	79
Tablo 4.31 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	80
Tablo 4.32 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	81
Tablo 4.33 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	83

Tablo 4.34 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	84
Tablo 4.35 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	86
Tablo 4.36 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	87
Tablo 4.37 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	89
Tablo 4.38 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	90
Tablo 4.39 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	91
Tablo 4.40 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 14. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	93
Tablo 4.41 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 15. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	94
Tablo 4.42 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	95
Tablo 4.43 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	97

Tablo 4.44 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	98
Tablo 4.45 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	100
Tablo 4.46 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	101
Tablo 4.47 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	102
Tablo 4.48 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	104
Tablo 4.49 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	105
Tablo 4.50 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	106
Tablo 4.51 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	108
Tablo 4.52 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	109
Tablo 4.53 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	111

Tablo 4.54 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	112
Tablo 4.55 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 14. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	113
Tablo 4.56 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 15. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi.....	115
Tablo 4.57 6. Sınıf Seviye Belirleme Sınavı Sosyal Bilgiler Sorularının Ünitelere göre dağılımı.....	116
Tablo 4.58 7. Sınıf Seviye Belirleme Sınavı Sosyal Bilgiler Sorularının Ünitelere göre dağılımı.....	117
Tablo 4.59 2008– 2009 yıllarında yapılan 6. ve 7. Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarındaki Sosyal Bilgiler Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Sınıflandırılması.....	118
Tablo 4.60 2008– 2009 Yıllarında Yapılan 6. ve 7. Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarında Sosyal Bilgiler Sorularının Madde Güçlük derecelerine Göre Dağılımı.....	119

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SBS: Seviye Belirleme Sınavı

OGES: Ortaöğretime Geçiş Sistemi

EĞİTEK: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

LGS: Liselere Giriş Sınavı

OKS: Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı

1. GİRİŞ

Sınavlar, öğrencilerin hayatında birer dönüm noktası olmakla birlikte öğrencilerin başarı düzeylerinin saptanmasında da önemli bir ölçme aracı durumundadırlar (Yücesu, 2005: 3). Öğrencilerin yaşamlarındaki dönüm noktalarından biri de Seviye Belirleme Sınavları (SBS)'dir. Bu sınava, 2008 yılında 6. sınıflardan 958.879, 7. sınıflardan 962.991 öğrenci, 2009 yılında ise 6. Sınıflardan yaklaşık 1.100.000 öğrenci, 7. sınıflardan ise yaklaşık 1.050.000 öğrenci girmiştir. SBS, öğrencilerin iyi bir eğitim veren liseye girmelerinin ön koşuludur.

Öğrencilerin iyi bir liseyi kazanması aynı zamanda kaliteli eğitim veren bir üniversiteyi kazanabileceği anlamına da geldiği için bu sınav onlar için çok önemlidir. Dolayısıyla öğrenciler girdikleri bu sınavla bir bakıma kendi hayatlarına ve geleceklerine yön vermektedirler (Ünal, 2006: 2).

Milli Eğitim Bakanlığı her yıl, ilköğretim 6,7 ve 8. Sınıfa giden öğrencileri, Orta Öğretime Geçiş Sistemi kapsamında Seviye Belirleme Sınavı (SBS) adıyla teste tabi tutmaktadır. Öğrenciler bu sınavların sonucuna göre ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmektedir. Bu sebeple SBS öğrencilerin geleceklerini yakından etkileyen bir sınavdır. Fen Liseleri ve Anadolu Liseleri gibi eğitim düzeyi yüksek olan okullara, öğrenciler SBS'den aldıkları puanlara göre seçilmektedir.

Bu kadar önemli bir sınavda titizlikle hazırlanarak sorulan soruların analizinin ve değerlendirilmesinin yapılması ayrı bir önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada, 2008 ve 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) sosyal bilgiler testinde sorulan soruların sosyal bilgiler programına göre değerlendirmesi yapılacaktır. Böylece, Sosyal Bilgiler sorularının hazırlanırken soru sorulmayan ünite olup olmadığı ve hangi

ünitelerden daha çok soru hazırlandığının belirlenmesi, programı kapsamayan soruların olup olmadığının tespiti hedeflenmiştir. Bununla birlikte sorulan soruların bilişsel alan basamaklarına göre değerlendirilmesi yapılacaktır. Ayrıca 2008 ve 2009'da yapılan SBS sınavının sonuçlarına ilişkin, Sosyal Bilgiler sorularının ortalama güçlükleri ile ilgili istatistikî bilgilerin değerlendirilmesi yapılacaktır. Çalışmanın orta öğretime geçiş sisteminin gelişmesi için katkı sağlayacağı umut edilmektedir.

1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Seviye Belirleme Sınavında sorulan Sosyal Bilgiler soruları Sosyal Bilgiler Öğretim Programına uygun mudur?

1.2 ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

1. Seviye Belirleme Sınavında sorulan Sosyal Bilgiler sorularının Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki konulara göre dağılımı nasıldır?
2. Seviye Belirleme Sınavında sorulan Sosyal Bilgiler sorularının Bloom Taksonomisine göre dağılımı nasıldır?
3. Seviye Belirleme Sınavında Sosyal Bilgiler sorularının başarı ortalaması nasıl gerçekleşmiştir?
4. Soruların güçlük dereceleri ve seçeneklerin işaretlenme yüzdeleri nasıldır?

1.3 ARAŞTIRMANIN AMACI

Eğitim sürecinin temelini ilköğretim dönemi oluşturduğu için bu kademedeki kazanılan bilgi ve beceriler önemlidir. Sosyal Bilgiler dersi de bu bilgi ve becerilerin kazandırılacağı derslerden biridir. Kapsadığı konular itibarıyla Sosyal Bilgiler dersi bireye toplumda yaşama becerisini kazandırmayı hedeflemektedir (Aydoğan, 2008:3).

Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri karşılaştırarak kullanan bir öğretim programıdır (Öztürk 2007: 24). Bu bağlamda araştırmada Sosyal Bilgiler dersinin, hedeflerine ulaşmada ne kadar etkili olduğunu ortaya koymak amacıyla bilişsel düzeyde bir çok öğrenme alanını ölçen, üstlendiği işlev bakımından da önemli ölçme araçlarından biri olan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) Sosyal Bilgiler soruları incelenecektir.

1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ortaöğretime geçişin merkezi sınavlarla yürütüldüğü ülkemizde, bu sınavlarda sorulan soruların ülkede uygulanan eğitim sistemine uygun olarak hazırlanması şarttır. Bu sebeple ortaöğretime geçiş sisteminin sınav sürecini oluşturan Seviye Belirleme Sınavı sorularının da, 2005 yılında ülkemizde uygulanmaya başlayan yeni eğitim programlarının temeli olan yapılandırmacı anlayışın ruhuna uygun olarak hazırlanması büyük önem arz etmektedir.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre ölçme değerlendirme yapmanın en önemli amaçlarından biri öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini ölçmektir. Bu yüzden sorulacak soruların bilişsel alan basamaklarındaki uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme gibi alanlara ağırlık vererek hazırlanması önemlidir. Ortaöğretim kurumlarının, bu sınav sonucuna göre öğrenci aldığı düşünüldüğünde, bu kurumların aradıkları özelliklere sahip öğrencilerin seçilmesinde de Seviye Belirleme Sınavının önemi büyüktür.

Bu çalışmanın Seviye Belirleme Sınavındaki Sosyal Bilgiler sorularını Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre inceleyip soruların bilişsel alan basamaklarındaki dağılımını değerlendirerek sorularda bulunabilecek eksikliklerin giderilmesine yönelik tavsiyeler sunacağı, ayrıca Seviye Belirleme Sınavı ile ilgili ülkemizde yeterli çalışma bulunmadığından literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.5 SAYILTILAR

Araştırmanın dayandığı temel varsayımlar şunlardır;

1. Seviye Belirleme Sınavındaki Sosyal Bilgiler soruları, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile ilişkilidir.
2. Seviye Belirleme Sınavındaki Sosyal Bilgiler soruları bilişsel alanın tüm basamaklarını kapsamaktadır.
3. Ölçme ve değerlendirme uzmanlarının araştırmada kullanılan veriler hakkındaki görüşleri doğrudur.

1.6 SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma 2005 yılı itibariyle yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile sınırlıdır.
2. Araştırma 2008 - 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavları (SBS) Sosyal Bilgiler soruları ile sınırlıdır.
3. Bu çalışma ilköğretim 6 ve 7. sınıflar Sosyal Bilgiler dersi ile sınırlıdır.

2 LİTERATÜR TARAMASI

2.1 SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI VE GELİŞİMİ

Birey ve toplum sosyal, ekonomik, kültürel ve politik bakımlardan sürekli bir değişim içerisinde yer almakta ve karmaşık sorular ve sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla, toplumun beklentileri arasındaki dengenin sağlanabilmesi, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmakla mümkündür (Balkan, 2007: 7).

Sosyal bilimler, bireyin içinde yaşadığı topluma uyumunu gerçekleştirecek bilgi ve beceri kazandırma ihtiyacını karşılayacak amaçlara öncelik vermektedir.

Günümüzde sosyal bilimler; değişme, gelişme ve yenileşmenin bilimi olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, sosyal bilimlerin değişmeye açık olması; sosyal, ekonomik, kültürel ve politik gelişmeleri incelemesi gereklidir (Ünlü, 2005: 15).

Sosyal bilimlerin değişimin ve yenileşmenin bilimi olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde, sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin, hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "Sosyal Bilgiler" kavramını meydana getirmiştir (Aydoğan, 2008: 9).

Sosyal Bilgiler, eğitim alanının yarattığı bir kavramdır. Bu disiplinler arası alan, Sosyal Bilimler alanındaki kavramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini amaçlar. Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi (vatandaşlık) gibi günümüzde ilköğretim programlarında yer alan, ancak gerçekte sosyal bilimler denilen sosyoloji, ekonomi, psikoloji, antropoloji v.b. gibi disiplinlerden seçilerek o yaşlardaki öğrencilerin düzeyine uygun, daha somut ve daha yakın özelliklere sahip duruma getirilen konuları

içerir. Temel kültür öğelerini, bir çok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğrularak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren, ilköğretim düzeyinde (bilişsel, duyumsal) ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun durumuna getirilmiş bir derstir (Dönmez, 2003: 32-33).

İlköğretimdeki "Sosyal Bilgiler" dersinin öğretiminde en önemli amaç, öğrenciye "toplumsal kişilik" kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin de en önemli özelliği "iyi bir yurttaş" olmaktır. Burada iyi bir yurttaş olmaktan amaç, kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasıdır. Sosyal Bilgiler dersi bireye, gerek kendisine, gerekse ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ya da devlete karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunu ve özellikle toplumsal çevresine etkili bir biçimde nasıl uyum sağlayacağını öğretir. (Sözer, 1998: 53).

2.1.1 Ülkemizde Sosyal Bilgiler Programının Tarihsel Gelişimi

Sosyal Bilgilerin kapsamına giren dersler XX. Yüzyıla girene dek tüm ülkelerde tarih ve coğrafya gibi adlarla tek disiplinli program anlayışına göre yapılandırılmıştır.

Disiplinler arası bir vatandaşlık eğitim programı olarak Sosyal Bilgilerin doğuş süreci, ABD'nin XX. Yüzyıla girerken ve müteakip yüzyılda da devam eden sosyal, kültürel, ekonomik vs. alanlardaki büyük toplumsal dönüşümün doğurduğu sorunlara çözüm arama çabalarının bir sonucu olarak başlamıştır (Öztürk, 2007: 43).

Ülkemizde 1967 yılına kadar Sosyal Bilgiler dersi yerine tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi gibi dersler okutulmuştur. 1967 yılında hazırlanan programda tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri Sosyal Bilgiler dersi adı altında toplanmıştır.

1985 -1986 eğitim öğretim yılında ise Sosyal Bilgiler dersi kaldırılarak yerine Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri dersleri konmuştur. 1997 – 1998 eğitim öğretim yılında sekiz yıllık ilköğretim uygulamasına geçilince ortaokul Milli Tarih ve Milli Coğrafya programları kaldırılarak yerine yeniden Sosyal Bilgiler programı uygulanmaya başlanmıştır. Bu program 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programıdır. 8. sınıfta ise İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programı uygulanmaktadır. Bu programlar 2005 yılına kadar uygulanmıştır. 2005 yılından itibaren ise yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan yeni Sosyal Bilgiler öğretim programı uygulanmaya başlanmıştır.

2005 yılında kabul edilen yeni Sosyal Bilgiler programı 2004-2005 eğitim öğretim yılından itibaren kademeli olarak okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Böylece 2004-2005 yılında 4.sınıflar, 2005-2006 yılında 4. ve 5. sınıflar, 2006-2007 yılında 4.,5. ve 6. sınıflar, 2007-2008 yılında 4,5,6 ve 7. sınıflar, 2008-2009 eğitim öğretim yılında ise tüm 4,5,6,7 ve 8.sınıflar yeni Sosyal Bilgiler programı ile öğrenim görmeye başlamıştır.

2.1.2 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Yeni programın oluşturulma nedeni Milli Eğitim Bakanlığı tarafından şöyle ifade edilmiştir: Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi; gelişimi ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerelleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu yüzden 2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler programı, dünyada yaşanan tüm bu değişimler

ve gelişmelerle birlikte Avrupa Birliği normlarına ve eğitim anlayışını, mevcut programların ve değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaçları analizlerini dikkate alarak hazırlanmıştır (MEB, 2004: 44)

2005 Sosyal Bilgiler programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir. Öncelikle “Sosyal Bilgiler” tanımında bir değişiklik görülmektedir. Eski yaklaşıma göre Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya ve vatandaşlık gibi derslerle sınırlı görülmektedir. Yeni Sosyal Bilgiler programında ise yukarıdaki disiplinlere antropoloji, hukuk, felsefe, psikoloji, sosyoloji, ekonomi eklenmiş ve bunları yansıtan öğrenme alanlarına göre üniteler belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olduğunun altı çizilmiştir (Öztürk, 2007: 73).

2005 Sosyal Bilgiler programının genel amaçları şunlardır;

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.

5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel referans kabul ederek bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekanlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir. (MEB, 2004: 93).

2.1.3 Sosyal Bilgiler Programının İçeriği

Yeni programda içerik öğrenme alanları, üniteler, konular ve kazanımlardan oluşmaktadır.

İçerikte bulunan öğrenme alanı ve kazanım gibi kavramlar yeni programla gündeme gelmiştir. Bunlardan kazanım öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar şeklinde tanımlanabilir (Öztürk, 2007: 75). Öğrenme alanı ise birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapı şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2004: 94)

Yeni programda 4. sınıftan 7. sınıfa kadar öğrenme alanları aynıdır, ünite isimleri farklıdır. Örneğin 7. sınıftaki 1.ünite olan “İletişim ve İnsan İlişkileri”, 6. sınıftaki 1. ünite olan “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum” ünitesinin devamıdır. İkisi de “Birey ve Toplum” öğrenme alanındadır.

Tablo 2. 1 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 6. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Süreleri

Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım Sayıları	Oranı	Süre/ Ders
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	6	11	12
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	7	14	15
Kültür ve Miras	İpek yolunda Türkler	9	22	24
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	6	17	18
Küresel Bağlantılar	Ülkemiz ve Dünya	5	11	12
Güç, yönetim ve Toplum	Demokrasinin Serüveni	5	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	5	11	12
Toplam		43	100	108

Tablo 2. 2 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 7. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Süreleri

Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım Sayıları	Oranı	Süre/ Ders
Birey ve Toplum	İletişim ve İnsan İlişkileri	6	11	12
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Ülkemizde Nüfus	5	11	12
Kültür ve Miras	Türk Tarihinde Yolculuk	8	25	27
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Zaman İçinde Bilim	5	11	12
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	17	18
Güç, yönetim ve Toplum	Yaşayan Demokrasi	5	11	12
Küresel Bağlantılar	Ülkeler Arası Köprüler	4	14	15
Toplam		39	100	108

2.2 ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bilindiği gibi eğitim bireyin davranışlarını belli amaçlar doğrultusunda değiştirerek yeni davranışlar kazandırma sürecidir. Bu davranışların ne ölçüde kazanıldığını bilmek ise ölçme ile mümkündür. Özçelik (1981: 10)'e göre ölçme; varlık veya olayların belli bir özelliğe sahip oluş derecelerini belirleme işlemidir. Bu tanım genel bir tanımdır. Eğitimde ölçme ise her bir öğrencinin, kazandırılmak istenilen davranış değişikliğini ne derece gerçekleştirdiği, istenilen beceri ve yeteneğe ne düzeyde ulaşmış olduğunun belirlenmesidir (Atılğan ve diğerleri, 2007: 2).

Değerlendirme ise çeşitli ölçme araçları ve gözlemler sonucunda elde edilen verilerin yorumlanmasıdır (Arık, 2006: 1). Turgut (1993: 3)'a göre değerlendirme ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir. Değerlendirme sonuçları, öğrenme ve öğretme sürecinin geliştirilmesi, öğrencilerin başarı durumlarını belirlemek için not-karne vermek ve eğitim öğretim ile ilgili çeşitli kararlar oluşturmak için kullanılır (Linn ve Grounlund, 1995: 10).

Eğitimde ölçme değerlendirme ile; öğrencide hedeflenen kazanımların ne kadarının gerçekleşip gerçekleşmediği, hangi konuların yeteri kadar kavranıldığı, hangilerinin eksik kaldığı gibi sorulara cevap bulunur.

Ölçme ve değerlendirmenin önemini anlamak için onun eğitimin içindeki konumunun farkında olmak gerekir. Yılmaz (1998: 22) ölçme ve değerlendirmenin eğitimin içindeki önemini aşağıdaki soru ve cevaplarla ortaya koymuştur;

Cevap Aranılan Soru	Ortaya Çıkan Eğitim Boyutu
1. Niçin eğiteceğiz?	1. Eğitimin Amacı
2. Ne öğreteceğiz?	2. Eğitimin İçeriği
3. Nasıl kazandıracamız?	3. Eğitimin Yöntemi
4. Nerede eğiteceğiz?	4. Eğitimin Ortamı
5. Ne kadar öğrenildiğini, amaçlara ne oranda ulaşıldığını nasıl anlayacağız?	5. Ölçme ve Değerlendirme

Burada görüldüğü gibi, ölçme değerlendirme öğrenme-öğretme sürecinin sonunda, hedeflere hangi oranda ulaşıldığının belirlenmesini sağlar. Değerlendirme yapmak için güvenilir ölçme sonuçları gerekir.

Seviye Belirleme Sınavı (SBS) öğrencileri seçme ve yerleştirme amacıyla yapılan bir sınavdır. Bu sınavlarda uygulanan testlerden elde edilen puanlar ve öğrencilerin tercihleri doğrultusunda öğrencilerin puanlarına uygun programlara yerleştirilmesi işlemi gerçekleştirilir (Karip, 2007: 6).

2.2.1 Sosyal Bilgiler Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme ve değerlendirme, Sosyal Bilgiler eğitiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Değerlendirme öğrenci başarısına, öğretmenin ve öğretim sürecinin etkililiğine dönük olarak yapılır (Alkan ve Kurt, 2001: 89).

Sosyal Bilgiler dersinde yapılacak değerlendirme etkinliklerinde; öğrencilerin sosyal bilgiler programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye ve kaydedilmeye çalışılmalıdır” (MEB, 2004: 105).

Sosyal Bilgiler dersinde değerlendirmenin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilere akılcı düşünme yollarını öğretmek.

- Öğrencileri motive etmek ve öğrenmeye teşvik etmek.
- Öğretmenleri ve velileri, öğrencinin gelişimi hakkında bilgilendirmek.
- Öğretmenlere öğretme etkinliği için geri bildirim (feed'back) sağlamak.
- Bireysel yetersizlikleri ve problemleri tanımlamak.
- Hataları ve yanlış kavramaları açığa çıkarmak.
- Gelişme gösteren öğrencileri yönlendirmek.
- Belirlenmiş standartlara ulaşmak.
- Öğrencileri sınıflandırmak.

(Şimşek: 2000, 10.03.2009, www.yayim.meb.gov.tr).

2.3 BLOOM TAKSONOMİSİ VE SEVİYE BELİRLEME SINAVI SOSYAL BİLGİLER SORULARI

Bir öğretimin başarısını ölçmek değerlendirmeden geçmektedir. Öğrenci neyi ne kadar öğrenmiş sorusuna cevap bulabilmek için 1950'li yıllarda Bloom ve arkadaşları öğrenme ürünlerini bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç alanda toplayarak tanımlamışlardır (Yalın, 2005: 27).

Bilişsel alan (cognitive domain) zihinsel öğrenmelerin çoğunlukta olduğu ve zihinsel yetilerin geliştirdiği alandır. Bu alanla ilgili değerlendirme daha çok öğrencilerin zihinsel yeteneklerinin ölçülmesine dayanır. Genellikle, öğrenciye verilen kavramı öğrenci tanır, hatırlar, karşılaştırma yapar, yorumlar ve onunla ilgili problem çözer. Bunun sonucuna göre öğrencinin bilişsel yetenekleri değerlendirilir. Ölçme ve değerlendirmede öğrenmenin ölçülmesinde en çok kullanılan alan zihinsel yeteneklerinin ölçülmesine dayanan bilişsel alandır.

Öğrencilerin bilişsel yeteneklerini sınıflandırırken kullanılan en yaygın ölçütlerden biri Bloom tarafından geliştirilen taksonomidir. Bu sınıflandırma “Bloom Taksonomisi” olarak adlandırılır.

Taksonomi istendik davranışların basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı sıralanmasına denir. (Sönmez, 1997: 22)

Bilişsel öğrenmeler, zihinsel etkinliklerin ağırlıkta olduğu davranışları (bilgiyi tanıma ve hatırlama, onun üzerinde işlemler yapma, kavramlar, genellemeler, kuramlar geliştirme gibi) kapsar. Bloom ve arkadaşları bilişsel öğrenmeleri altı kategoride toplamışlardır. Hiyerarşik bir yapı oluşturan bu öğrenme kategorileri basitten, karmaşığa doğru şöyle sıralanmaktadır: Bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme. Bu sıralamaya göre, kavrama düzeyindeki bir davranışın öğrenilmesi bilgi düzeyindeki davranışların önceden öğrenilmesine bağlıdır. Aynı şekilde, uygulama düzeyindeki bir davranış için bilgi ve kavrama düzeyinde birtakım davranışların önceden öğrenilmiş olması gerekmektedir. Değerlendirme düzeyindeki bir davranışın öğrenilebilmesi için ise bilgi, kavrama, uygulama, analiz ve sentez düzeylerinde önkoşul diye nitelendirilebilecek davranışların önceden öğrenilmesi gerekmektedir (Yalın, 2005: 27)

Seviye Belirleme Sınavlarındaki Sosyal Bilgiler sorularının ölçmeyi hedeflediği beceriler bilişsel alanda yoğunlaşmaktadır. Bu yüzden aşağıda Bloom Taksonomisi'nin yalnızca bilişsel alan davranışlarına yer verilmiştir.

Bloom taksonomisinin en basit bilişsel öğrenmeden en derin öğrenmeye doğru altı seviyeden oluşan basamakları şu şekilde açıklanabilir;

Bilgi basamağı: Bu basamakta herhangi bir nesne ve olguyla ilgili bazı özellikleri gördüğünde tanınması, sorunca söylemesi ya da ezberden aynen tekrar etmesi davranışlarını kapsar (Sönmez, 2001: 43).

Büyükalan'a (2004: 53) göre, bilgi basamağı sorularının davranışları ve etkinlikleri tablodaki gibidir.

Tablo 2. 3 Bloom Taksonomisine göre Bilgi Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler

Taksonomi	Davranışlar	Etkinlikler
Bilgi	Tanımla	Olaylar, İnsanlar Kayıtlar, Gazete Makale, Radyo Televizyon, Okuma parçaları, Filmler Oyunlar
	Betimle	
	İsmlendir	
	Yerini belirt	
	Seç	
	Sırala	
	Ezberle	
	Tanı	
	Belirt	
	Sınıfla	

Kavrama basamağı: Bir bilginin hatırlanması, onun bilgi düzeyinde kazanıldığı anlamına gelir. Ancak bu hatırlama anlamını bilmeden ezberlemek suretiyle de olabilir, kavramak suretiyle de. İşte kavrama basamağı, kavrayan bir kimseyi ezberlemiş olan bir kimseden ayıran davranışlardan oluşur (Altun, 2004: 64).

Kavrama düzeyindeki davranışlarda bireyin verilen bilginin ifade edilmesini değiştirmesi veya değiştirildiğinde tanınması, bilgiyi anlamını bozmadan yeniden düzenlemesi veya yeniden düzenlenerek verildiğinde bilgiyi hatırlaması ve bilgidен ulaşılacak kestirimleri yapabilmesi beklenmektedir (Atılgan ve diğerleri, 2007: 90).

Büyükalan'a (2004: 61) göre, kavrama basamağı sorularının davranışları ve etkinlikleri tablodaki gibidir.

Tablo 2. 4 Bloom Taksonomisine Göre Kavrama Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler

Taksonomi	Davranışlar	Etkinlikler
Kavrama	Göster Açıkla Örnek ver Özetle Genelle Ayır Savun Tahmin et Eğer x olsaydı ne olurdu	Öykü, Demeç, Çizgi film, Teyp kasetleri, Diyagram, Taslak, Doğrudan ilişkiler, Drama, Konuşmalar, Model, Özetler, Veriler

Uygulama Basamağı: Bu düzeyde olan sorulardaki amaç, öğrencilerin bilgi birikimlerini karşılaştıkları yeni durum ve problemlerin çözümünde kullanabilme, öğrendiklerini transfer edebilme yeteneklerini ölçüp değerlendirmektir. Bu yüzden bu sorularda öğrencilerden, yeni durumlara uygulama, genelleme, ilişkileri bulma, ilişkiden-durumdan yararlanma, yeniden örgütlenme, sınıflama, yeni durumları anlama ve problemleri çözüme kullanabilme, çözüme göre ilkeyi prensibi bulmaları istenmektedir (Tekin, 1991: 196).

Büyükalan'a (2004: 66) göre, uygulama basamağı sorularının davranışları ve etkinlikleri tablodaki gibidir.

Tablo 2. 5 Bloom Taksonomisine Göre Uygulama Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler

Taksonomi	Davranışlar	Etkinlikler
Uygulama	Uygula Değiştir Çöz Seç Göster Biçimlendir Sınıfla Üret Kullan Dramatize et Keşfet Hazırla Boya	Heykel, Fotoğraf, Şema Harita, Liste, Drama, Resim Çözüm, Proje, Özet, Toplantı, Gösteri, Anket

Analiz Basamağı: Analiz sorularında öğrencilerden öğeleri görme, dereceleri bulma, olgu-duyuşsal yargıları belirleme, gerekçeleri - sayıltıları belirleme, sonuç çıkarma, ayırıştırma, zıtlıkları belirleme, fikirleri karşılaştırma ayırt etmeleri istenmektedir (Aydoğan, 2008: 28).

Analiz basamağında bir bütünün öğelerini, bu öğeler arasındaki ilişkileri, bütünün oluşturulma yollarını belirlemede kullanılan zihinsel beceriler ön plana çıkmaktadır (Atılğan ve diğerleri, 2007: 92).

Büyükalan'a (2004: 73) göre, analiz basamağı sorularının davranışları ve etkinlikleri tablodaki gibidir.

Tablo 2. 6 Bloom Taksonomisine Göre Analiz Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler

Taksonomi	Davranışlar	Etkinlikler
Analiz	Analiz et	Anket, rapor, tartışma, araştırma, grafik, genelleme, Sözcük, tanımlama, sonuçları değerlendirme
	Sınıflandır	
	Araştır	
	Seç	
	Alt parçalara ayır	
	Farklılığı bul	
	Sonuç çıkar	
	Ayır	
Göster		
Destekle		

Sentez basamağı: Sentez, öğeleri belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturma işidir. Fakat her bütün oluşturma işi sentez olamaz. Sentezde yenilik, özgünlük, buluş, icat, yaratıcılık gibi özellikler söz konusudur. Bu niteliklerinden dolayı sentez bir bakıma bilimsel, felsefi, sanatsal yöntemlerle yaratma işidir (Sönmez, 1996: 52)

Büyükalın'a (2004: 80) göre, sentez basamağı sorularının davranışları ve etkinlikleri tablodaki gibidir.

Tablo 2. 7 Bloom Taksonomisine Göre Sentez Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler

Taksonomi	Davranışlar	Etkinlikler
Sentez	Birleştir Rol oyna Karıştır Denence kur Desen oluştur Orijinal bir şey oluştur Yarat Geliştir Organize et Planla İcat et Yapılandır Düzenle	Makale, icat, rapor, alternatif plan, bilgisayar, oyun, şarkı, kural, ilke ve standart koy, kitap, deney, tecrübeler

Değerlendirme basamağı: Değerlendirme basamağı Bloom'un taksonomisinde en üst düzeydeki bilişsel becerileri kapsamaktadır (Atılgan ve diğerleri, 2007: 94). Değerlendirme basamağında verilen veya geliştirilen ürünler, düşünceler, kuramlar, yöntemler, teknikler vs. hem niteliksel hem de niceliksel özellikleri bakımından karşılaştırılır ve bunlar hakkında bir yargıya varılır (Turgut, 1992: 86)

Büyükalan'a (2004: 86) göre, değerlendirme basamağı sorularının davranışları ve etkinlikleri tablodaki gibidir.

Tablo 2. 8 Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirme Basamağındaki Davranışlar ve Etkinlikler

Taksonomi	Davranışlar	Etkinlikler
	Yargıla	
	Düşün, Destekle	
Değerlendirme	Öner, eleştir, karşılaştır Süreci değerlendir Sonucu değerlendir İnce ayrıntıları değerlendir	Grup tartışması, Forum

Bu sınıflandırmada alt düzey düşünme becerileri bilgi, kavrama ve uygulama basamakları ile üst düzey düşünme becerileri ise; analiz, sentez ve değerlendirme basamakları ile ifade edilmiştir (Şahinel, 2002: 84).

Öğrencilerin bir yığın bilgiyi, kavramı ve prensibi bilmeleri yerine, onları karmaşık durumlarda daha etkili bir şekilde kullanabilmeleri önemlidir. Yalnızca kavrama, bilgi gibi alt düzey düşünme becerileri gerektiren test soruları kullanılırsa, öğrenciler gelişemez ve yüksek düzey becerilerini kullanamazlar (Aydoğan, 2008: 31).

2.4 ÖLÇME ARAÇ VE YÖNTEMLERİ

Sosyal bilgiler eğitiminde yazılı yoklamalar, sözlü sınavlar, kısa cevaplı testler, doğru-yanlış testleri ve çoktan seçmeli testler gibi bir çok ölçme aracı kullanılır. Seviye Belirleme Sınavları gibi merkezi sınavlarda çoktan seçmeli test yöntemi kullanıldığı için bu bölümde bu yöntem üzerinde durulacaktır.

2.4.1 Çoktan seçmeli testler

Çoktan seçmeli testler öğrenci başarılarını ölçmede ve onları yeteneklerine uygun olarak yönlendirmede en çok kullanılan ölçme tekniklerinden biridir.

Çoktan Seçmeli Testler öğrenciye bir sorunun yöneltildiği ve sonra da sorunun cevabının onun cevabı olmayan üç veya dört ifade ile birlikte verildiği bir soru türüdür (Özçelik, 1998: 145).

Çoktan seçmeli testler, çoktan seçmeli maddelerden oluşan testlerdir. Çoktan seçmeli bir madde, bir problem durumu sunan bir madde kökü ile madde kökünü izleyen üç ya da daha çok sayıdaki seçimlik cevaplardan oluşur. Madde kökü, bir soru cümlesi ya da bir eksik cümle olabilir. Madde kökünü izleyen seçimlik cevaplara madde şıkları ya da seçenekler adı verilir. Madde kökünde verilen bilgilere göre seçeneklerden biri madenin doğru ya da en doğru cevabıdır; diğer seçenekler ise yanlış cevaplar ya da çeldiriciler adını alır (Tekin, 1991: 147).

İşman'a (2003: 226) göre anlamlı değerlendirmeler ancak hatasız ölçmelerle yapılır. Hatasız ve hata düzeyi çok düşük olan ölçmeler de ancak çoktan seçmeli testler ile sağlanabilir. Hatasız ölçme işlemleri sayesinde öğrenciler hakkında doğruya en yakın kararlar verilebilir.

Ülkemizde gerek ortaöğretim kurumlarına öğrenci seçerken yapılan Seviye Belirleme Sınavlarında, gerek yükseköğretim için yapılan merkezi sınavlarda çoktan seçmeli testler uygulanmaktadır.

Çoktan seçmeli sorular hazırlanırken; sorunun programa ve seviyeye uygun olmasına, Türkçe yazım kurallarına göre yazılmasına, anlatımın açık ve sınırlı olmasına, gereksiz bilgilerin bulunmamasına ve tek doğru cevabın bulunmasına dikkat edilmelidir. Madde kökü ile seçenekler ve arasında konu ve anlatım açısından bağlantı

bulunmalıdır. Seçenekler birbirine ipucu vermemeli ve kendi başlarına doğru olmalıdır. Çeldiriciler, doğru davranışı geliştirememiş öğrencilere doğru gözükmeli ve doğru cevap için ipucu niteliği taşımamalıdır.

Çeldiricileri eleyebilmek için yoklanan becerinin kazanılmış olması gerekmektedir. (EĞİTEK: 2007, 08.04.2009, www.egitek.meb.gov.tr)

2.5 SEVİYE BELİRLEME SINAVLARI (SBS) VE TARİHİ GELİŞİMİ

Ülkemizde yükseköğretime olan talebin artmasına paralel olarak Fen liselerine ve Anadolu liselerine olan talep de artmıştır. Çünkü yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçilen sınavlarda bu liselerden mezun olan öğrenciler daha başarılı olmaktadır. Buna bağlı olarak da liselere girişte yapılan sınavların önemi artmıştır.

Ortaöğretim kurumlarına öğrenci seçmek için yapılan sınavlar, sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulamasının başladığı 1998 yılına kadar Anadolu lisesi sınavı ve Fen lisesi sınavı olarak iki ayrı sınav şeklinde yapılmaktaydı. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasının başlamasından sonra sınav sisteminde de değişikliğe gidilerek ortaöğretim kurumlarına öğrenci seçen sınavlar Liselere Giriş Sınavı (LGS) adı altında birleştirildi. 1998 yılından 2003 yılına kadar geçen sürede Fen Lisesi, Anadolu Liseleri (Anadolu lisesi, Anadolu Öğretmen lisesi, Meslek liseleri, Teknik liseler, İmam hatip liseleri, Sağlık liseleri, meteoroloji, tapu ve kadastro), Tarım Meslek Lisesi ve Adalet Meslek Liselerine öğrenciler Liselere Giriş Sınavı (LGS) ile seçilmiştir. Özel okullar sınavı, Polis koleji sınavı ve Askeri lise sınavları ise ayrı sınavlar olarak yapılmıştır. Bunlardan Askeri lise sınavı haricinde olanları Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü yapmaktadır. Askeri Lise sınavını Türk Silahlı Kuvvetleri yapmaktadır.

2004 yılında Liselere Giriş sınavının kapsamı genişletilerek Polis koleji sınavı ve 8. Sınıf Devlet Parasız Yatılı ve Bursluluk sınavları da bu sınavın içine girmiştir. Yani polis kolejini ya da bursluluk sınavını kazanmak isteyen öğrencilerin LGS puanına bakılacaktır. Özel Okullar ve Askeri lise sınavları ayrı sınavlar olarak yapılmaya devam etmiştir. 2004 yılında ayrıca Liselere Giriş Sınavı (LGS) adı, Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS) olarak değiştirilmiştir. Bu yıldan itibaren 2005, 2006, 2007 ve son olarak 2008 yılında OKS yapılmıştır.

OKS 2008 yılında son defa yapılmıştır. OKS'nin kaldırılış sebebi 2004 yılından beri kademeli olarak yenilenen öğretim programlarının öngördüğü ölçme değerlendirme vizyonuna uyum sağlayamaması olarak açıklanmıştır (MEB: 2009, 24.12.2009, www.meb.gov.tr).

2008 yılı aynı zamanda Seviye Belirleme Sınavının yapıldığı ilk yıldır. Bu yılda 8. sınıflara OKS uygulanırken 6 ve 7. sınıflara ise Seviye Belirleme Sınavı yapılmıştır. 2009 yılından itibaren ise 6,7 ve 8. Sınıfların tümünde Seviye Belirleme Sınavı uygulanmaya başlanmıştır.

2010 yılında ortaöğretime geçiş sisteminde yeniden değişikliğe gidilmiştir. Buna göre sistemin sınav sürecini oluşturan Seviye Belirleme Sınavlarının 6 ve 7. Sınıfta yapılmasından vazgeçilmiş, sınavın eskisi gibi sadece 8. sınıfta yapılmasına karar verilmiştir. Fakat önceki dönemden farklı olarak öğrencilerin başarı puanlarının hesaplanmasında 6 ve 7. sınıftaki ders başarıları da etkili olacaktır.

2.6 SEVİYE BELİRLEME SINAVININ İÇERİĞİ VE AMAÇLARI

Seviye Belirleme Sınavları 2004 yılından itibaren kademeli olarak değişen ortaöğretim programlarına uygun olarak tasarlanan ve 2008 yılında yürürlüğe giren Ortaöğretime Geçiş Sisteminin bir parçasıdır.

Orta Öğretime Geçiş Sistemi Seviye Belirleme Sınavı (SBS), yılsonu başarı puanı (YBP) ve davranış puanı (DP) olmak üzere üç temelden oluşmaktadır. Bu sistemde öğrenci sadece merkezi bir sınavın sonuçlarına göre değerlendirilmez. Öğrencinin öğrenim sürecindeki ders başarısı ve davranışları da değerlendirme kapsamına girer. Bu sisteme göre 6, 7 ve 8. Sınıflarda yıl sonunda yapılacak olan Seviye Belirleme Sınavları'nın (SBS) %70'i, yılsonu başarı puanının (YBP) %25'i ile davranış puanlarının (DP) %5'i alınarak Sınıf Puanları (SP) elde edilecektir. SP hem 6, hem 7 hem de 8. Sınıf sonunda hesaplanacaktır. Sınıf Puanları (SP) toplandığında ise ilköğretim sonunda elde edilecek olan ve ortaöğretim kurumlarına yerleştirmede belirleyici olan Ortaöğretime Yerleştirme Puanı (OYP) belirlenecektir.

Orta Öğretime Geçiş Sisteminde kullanılacak puanların içeriği şu şekilde açıklanabilir:

Seviye Belirleme Sınavı (SBS): İlköğretimin 6, 7 ve 8. sınıfların sonunda MEB tarafından düzenlenen ve program odaklı merkezi sınavlardır.

Yıl Sonu Başarı Puanı (YBP): Öğrencinin İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarda gösterdiği ders başarısına dayalı olarak hesaplanan puandır.

Davranış Puanı (DP): Öğrencinin davranışlarının derse giren öğretmenlerin verdiği puanlara göre hesaplanmasıdır.

Sınıf Puanı (SP): Sınıf Puanı; seviye belirleme sınavı puanı, davranış puanı ve yılsonu başarı puanının belli oranlara göre hesaplanmasıyla elde edilir.

Sınıf puanı; Seviye Belirleme Sınavı Puanı % 70, Yıl Sonu Başarı Puanı %25, Davranış Puanları % 5 oranlarında 6., 7. ve 8.sınıflar için ayrı ayrı hesaplanır. Öğrencinin 8. sınıf sonunda SP6, SP7 ve SP8 puanları oluşmuş olacaktır.

Ortaöğretime Yerleştirme Puanı (OYP): Öğrencinin 6, 7 ve 8. sınıflardaki Sınıf Puanlarının (SP) toplanması ile oluşan puandır. Öğrencinin ortaöğretim kurumuna yerleştirilmesinde esas alınacak puandır. Öğrencilerin Ortaöğretime Yerleştirme Puanları hesaplanırken 6. sınıfta aldığı sınıf puanı %25, 7. sınıfta aldığı sınıf puanı % 35, 8. sınıfta aldığı sınıf puanı ise % 40 oranında bu puan türüne etki edecektir.

Yeni Ortaöğretime Geçiş Sisteminin sınav sürecini oluşturan Seviye Belirleme Sınavı ülkemizde ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıfta okuyan öğrencilerin başarısını ölçme ve bu öğrencileri bir üst öğrenim kurumu olan liselere yerleştirmek için uygulanan bir ölçme değerlendirme aracıdır. Seviye belirleme sınavları (SBS); ilköğretimin 6, 7 ve 8'inci sınıflarında; görsel sanatlar, teknoloji ve tasarım, müzik, beden eğitimi, rehberlik/sosyal etkinlikler dersleri dışındaki zorunlu derslerin öğretim programlarından ders yılı sonunda yapılan merkezî sistem sınavlarıdır. (EĞİTEK: 2009, 28.12.2009, www.egitek.meb.gov.tr).

Seviye Belirleme Sınavının önceki merkezi sınavlara göre bir çok farkı vardır. İlk olarak Seviye Belirleme Sınavı zamana yayılmış bir sınavdır. Yani daha önce yapılan OKS tipi sınavlar gibi 120 dakikaya sıkıştırılmış ve telafisi olmayan bir sınav değildir. Bu sınava öğrenciler hem 6, hem 7 hem de 8. sınıfta girmektedirler. Bu sınavlarda önceki sınavlardan farklı olarak yabancı dilden de soru çıkmaktadır. Sınavda çıkan soruların sayısı haftalık ders saatlerine göre belirlenmiştir.

Seviye Belirleme Sınavlarında, Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Yabancı Dil olmak üzere toplam beş alandan sorular sorulmaktadır. 6. Sınıfta yapılan sınavda Türkçe testinde 19, Matematik, Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler testlerinde 16'şar ve Yabancı dil testinde 13 olmak üzere toplam 80 soru sorulmaktadır. 7. Sınıfta yapılan sınavda Türkçe testinde 21, Matematik, Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler testlerinde 18'er ve Yabancı dil testinde 15 olmak üzere toplam 90 soru sorulmaktadır. 8. Sınıfta yapılan sınavda ise Türkçe testinde 23, matematik, Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler testlerinde 20'şer ve Yabancı dil testinde 17 olmak üzere toplam 100 soru sorulmaktadır. Ayrıca Sosyal Bilgiler testinde 6 ve 7. Sınıfta 3, 8. Sınıfta ise 4 adet seçmeli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi sorusu sorulmaktadır. Bu araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretim Programı esas alındığı için Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi sorularına yer verilmeyecektir. Çünkü bu dersin öğretim programı ve amaçları farklıdır.

Seviye Belirleme sınavının bir parçası olduğu yeni Orta Öğretime geçiş sisteminin amaçları şöyle sıralanabilir:

- Öğretim programlarının başarılı bir şekilde uygulanması ve yeni öğretim programlarının temel felsefesinin yerleşmesinin sağlanması,
- Okulda sunulan eğitim ve öğretimin güçlendirilerek ve daha anlamlı kılınması,
- Ortaöğretim kurumlarına geçişin, tek bir sınava bağlanmadan, sürece dayalı ve objektif bir yerleştirme ile gerçekleştirilmesi,
- İlköğretim okullarında, okulda gerçekleştirilen eğitim ve öğretime odaklı bir değerlendirme yapabilmenin zeminini hazırlamak.
- Eğitim ve öğretimde kaliteyi artırmak

- Öğrencinin süreç içindeki gelişiminin değerlendirilmesi,
- Okullar arasındaki niteliğe ve niceliğe dayalı farklılıkları gidermeye yönelik veriler elde edilmesi,
- Ortaöğretim Yönelme ve Davranış Puanı ile öğrencilerin 3 yıl sonunda yapılan gözlemlere dayalı olarak yetenek, ilgi ve değerlerine uygun alanlara yönelmelerini kolaylaştırmak.
- 6,7 ve 8.sınıflarda okutulan derslerle Seviye Belirleme Sınavlarındaki sorularla birebir örtüşme sağlanarak, Uluslararası (PISA, TIMMS-R, PIRLS) sınavlarda aynı yaş grubundaki öğrencilerin ulaştığı seviyeyi yakalamak.
- Öğretmenlerin yıllık olarak performanslarını gözlemlemeye yönelik veriler oluşturulması.
- Öğrencilerin performans ve proje ödevlerini ortaöğretim kurumlarına yerleştirme sürecinde değerlendirmek.
- Öğrenciler üzerindeki sınav kaygısının azaltılarak, öğrencinin sosyal ve kişisel gelişimine zaman ayırmasını sağlamaktır (MEB: 2009, 29.12.2010, oges.meb.gov.tr).

SBS klasik sistemlerin aksine öğrencilerin başarı durumlarını değil aktarılan dersler sonrasında elde ettikleri öğrenme düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla SBS’de amaç öğrencilerin klasik sistemde olduğu gibi ezber değil doğru aktarılmış bir konuyu ne oranda öğrenip öğrenemediği sorgulanacaktır.

SBS’de sonucun değil sürecin sorgulanacağı ifade edilmektedir. Her öğrencinin öğrenme sürecinin hangi kısmında zorlandıkları tespit edilir ve iyileştirilir. SBS’de amaç öğrencilerin öğrenirken yaşadıkları sorunları ve aşamaları ölçmektir.

2.7 SBS SORULARININ HAZIRLANMASI

Ortaöğretim kurumlarına öğrenci seçmek amacıyla yapılan Seviye Belirleme Sınavını Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü organize etmektedir. Bu sınavlar EĞİTEK'e bağlı Ölçme Değerlendirme ve Açık Öğretim Kurumları Dairesi (Ölçme Değerlendirme ve Yerleştirme Merkezi) aracılığı ile yapılmaktadır.

EĞİTEK'in Seviye Belirleme Sınavlarında kullandığı test türü Standart başarı testidir. MEB-EĞİTEK'in yapmış olduğu liselere giriş sınavları ön test uygulaması yapılmadan uygulanan sınavlardır.

Sınavlarda yer alan sosyal bilgiler soruları ile diğer alan derslerinin soruları hazırlanmadan önce sınav planları oluşturulmaktadır. Bu planlarda sınavda yoklanacak özellikler belirlenir ve sınav soruları bu özelliklere göre yazılır. Her sorunun doğruluğu uzmanlar ve öğretmenler tarafından incelenir, redaksiyonu yapılır ve sorular sınavda sorulmaya hazır hale gelir.

EĞİTEK'e göre, sosyal bilgiler testinde yer alan soruların ölçmeyi amaçladığı temel zihinsel beceriler; grafik, şekil, harita ya da bir duruma dayanarak yorum yapma, örnek verme, kestirimlerde bulunma gibi kavrama, verilen bilgileri yeni durumlarda kullanma sorunların çözümünü ve izlenen doğru yolları bulma gibi uygulama, verilen bir bilgi bütününe parçalarına ayırma, parçalar arasındaki ilişkileri görebilme ve ilişkilerin dayandığı temel, ilke ve kuralları fark edebilme gibi analiz olarak belirlenmiştir (EĞİTEK: 2009, 29.12,2009, www.egitek.meb.gov.tr).

2.8 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Öğrencilere sınavlarda ya da ders kitaplarında sorulan soruların incelenmesiyle ilgili yapılan araştırmaların çoğunda Bloom taksonomisine göre soruların incelenmesi esas teşkil etmektedir. Bu araştırmada ise 2008 ve 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme sınavlarındaki Sosyal Bilgiler soruları 2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler programına göre değerlendirilmeye çalışılmış ve soruların Bloom taksonomisinin hangi basamaklarında yoğunlaştığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Çepni, Ayvacı ve Keleş'in (2001) yaptığı "Okullarda ve Lise Giriş Sınavlarında Sorulan Fen Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Karşılaştırması" adlı araştırmada 1998–2000 yılları arasında Devlet Parasız Yatılı (DPY), Özel Okul, Meslek Lisesi ve LGS' de sorulan fen bilgisi soruları ile öğretmenlerin okullarda fen bilgisi dersinde sordukları soruların bilişsel alanda karşılaştırmasını yapmıştır. Bu karşılaştırma sonucu, DPY ve Meslek Lisesi (ML) sınavlarında daha çok bilgi kavrama ve uygulama seviyelerinde yığılma olduğu, Özel Okul (ÖO) ve Liselere Giriş Sınavında ise analiz, sentez ve değerlendirme seviyelerinde soruların sorulduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık fen bilgisi öğretmenlerinin yazılı sınavlarda sordukları soruların çoğunun ise bilgi ve kavrama düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu durumda öğrenciler okullardaki yazılılarda başarılı olsalar bile bu, onların LGS' de başarılı olacakları anlamına gelmemektedir.

Mutlu, Uşak ve Aydoğdu (2003) tarafından yapılan "Fen Bilgisi Sınav Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi" adlı araştırmada, ilköğretim okullarındaki fen bilgisi yazılı soruları ile 2000–2001 yılı LGS fen bilgisi sorularının Bloom taksonomisine göre değerlendirmesi yapılmıştır. Okullardaki sınav soruları, Bloom taksonomisine göre değerlendirildiğinde bilgi basamağında %35, kavrama

basamağında %39, uygulama basamağında %26, analiz basamağında %1 oranında soru bulunduğu, sentez ve değerlendirme basamağında soru bulunmadığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda LGS Fen Bilgisi sorularının %52 'si analiz, sentez ve değerlendirme basamağında iken ilköğretim fen bilgisi sorularının %1 'inin analiz, sentez ve değerlendirme basamağında yer aldığı görülmüştür. Bu araştırmada okullardaki yazılı sınavlarda sorulan soruların LGS sorularına göre daha alt düzey zihinsel sorular olduğu anlaşılmıştır.

Durukan'ın (2009) yaptığı “ 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinleri Anlamaya Yönelik Sorular Üzerine Taksonomik Bir İnceleme” adlı çalışmada yeni programa uygun olarak hazırlanan ders kitaplarındaki metinleri anlamaya yönelik soruların, Bloom Taksonomisi'nin hangi basamaklarında yoğunlaştığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 7. Sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki toplam 350 metni anlama sorusu incelenmiştir. İnceleme sonunda metni anlama sorularının bilgi ve kavrama alt basamaklarında yoğunlaştığı, uygulama düzeyindeki sorulara ise hemen hemen yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü'nün (2005) yaptığı “Liselere Giriş Sınavı (LGS) ile Sosyal Bilgiler Ders Programının İlişkilendirilmesi” adlı araştırmada 1998-2004 yılları arasındaki LGS Sosyal Bilgiler sorularının 1998 Sosyal Bilgiler programına uygunluğu incelenmiş, yapılan araştırma sonucunda, LGS Sosyal Bilgiler sorularının büyük oranda Sosyal Bilgiler Programına uygunluk gösterdiği belirtilmiştir. Ancak seçilen soruların sınıf düzeyleri ve ünitelere dağılımında eşitsizliklerin olduğu tespit edilmiştir.

Aydoğan'ın (2008) “Lise Giriş Sınavları (LGS-OKS) Coğrafya Sorularının Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Değerlendirilmesi (2003-2007)” adlı araştırmasında, 2003-2007 yılları arasında yapılan liselere giriş sınavlarında (LGS-OKS) sosyal bilgiler

testinde yer alan coğrafya sorularının Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre sınıflandırılması yapılmış ve soruların sosyal bilgiler programına uygunluğu incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda OKS sosyal bilgiler testinde yer alan coğrafya sorularının, Bloom'un bilişsel alan basamaklarına göre sınıflandırıldığında en alt basamak olan bilgi düzeyi basamağı ve üst düzey beceri gerektiren değerlendirme basamağına ait hiçbir soru bulunmadığı, en fazla sorunun ise kavrama düzeyinde yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca OKS coğrafya sorularının, büyük oranda sosyal bilgiler programına uygunluk gösterdiği, ancak sınıf düzeyleri ve ünitelere dağılımında eşitsizliklerin olduğu sonucuna varılmıştır.

3 MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada, tarama modeli ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde mevcut olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modellerinde araştırmaya konu olan kişi, olay, olgu, durum veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya, betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2002: 77). İçerik analizi, sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, kategorize etme, sayılara dökme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır (Acar, 2006: 26).

Araştırmanın bir bölümünü oluşturan soruların hangi ünite ve kazanımda yer aldığı ve hangi taksonomik düzeyde bulunduğu tespiti için içerik analizi kullanılmıştır. Soruların adayların verdikleri cevaplara göre işaretlenme yüzdeleri ve soruların güçlük derecelerinin bulunması için ise tarama modeli kullanılmıştır.

3.2 ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni aynı zamanda araştırmanın örneklemini oluşturur. Araştırmanın evrenini 2008 ve 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme sınavlarındaki sosyal bilgiler soruları oluşturmaktadır.

3.3 VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmada kavramsal çerçeveyi oluşturmak için veri toplama yöntemi olarak Kaynak Taraması yapılmıştır.

Niteliksel içerik analizi çerçevesinde 2008 ve 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavlarındaki Sosyal Bilgiler sorularının ünitelere, kazanımlara ve Bloom Taksonomisine göre dağılımı incelenmiştir. Soruların Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre hangi seviyede olduğunu belirleyebilmek için ilgili literatürden, önceki araştırmalardan ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Tarama modeli çerçevesinde ise 2008 ve 2009 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavlarındaki Sosyal Bilgiler sorularına sınava giren adayların verdikleri cevaplar, işaretlenme yüzdeleri ve madde güçlük derecelerine göre incelenmiştir. Sosyal bilgiler testindeki sorularda her bir seçeneğin işaretlenme yüzdesini bulabilmek için Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünden alınan istatistiksel veriler Microsoft Visual Fox Pro programıyla analiz edilmiştir. Bu program veri tabanı işlemlerinde (analizleme, veri kaydı alma vb.) kullanılan bir programdır.

4 BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular sunulmakta, açıklanmakta ve yorumlanmaktadır.

Bulgular sunulurken ilk önce Seviye Belirleme Sınavının 2008 ve 2009 yıllarındaki 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler soruları sıralanacak, her sorunun altına programın hangi ünite ve hangi kazanımı ile ilişkili olduğu belirtilecek, soruların Bloom taksonomisine göre bilişsel öğrenme düzeyleri açıklanacak ve soruların analizleri yapılacaktır. Sonraki aşamada ise sorular tablo ve grafiğe dökülerek üzerinde yorumlamalar yapılacaktır.

4.1 2008 YILI 6. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ

Bu bölümde 2008 yılında 6.sınıf SBS Sosyal Bilgiler testinde yer alan sorular, sosyal bilgiler programındaki ünite ve kazanımlarla ilişkilendirilecek, soruların Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre değerlendirilmesi yapılacak ve seçeneklerin işaretlenme yüzdeleri verilerek adayların hangi sorularda daha başarılı oldukları gösterilecektir.

2008 1. Soru:

Atatürk'ün;

- Türk Tarih Kurumunu açması,
- Arkeolojik kazıları başlatması

gibi uygulamaları, aşağıdaki bilim dallarından hangisini geliştirmeye yöneliktir?

- A) Dinî bilimleri   B) Fen bilimlerini
 C) Matematik   D) Sosyal bilimleri

Ünite: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum

Kazanım: 1.6 Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.

Taksonomi: Sentez düzeyindedir. Çünkü verilen durumlarla seçeneklerdeki bir bilim dalı arasında ilgi kurulması beklenmektedir. Verilen durumların sosyal bilimleri geliştirmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Cevap: D

Tablo 4.1 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
1	.67	A	.13	
		B	.10	
		C	.7	
		D	.67	*
		Boş	.3	

Birinci soruyu sınava girenlerin % 67'si doğru cevaplamıştır. 0.67 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay bir madde olduğunu göstermektedir.

2008 2. Soru

Bütün sultan ve emirlerin bu kitabın içindekileri bilmekten başka çaresi yoktur. Dikkatlice okuyup anladıklarında dost ve düşmanın durumunu daha iyi fark edecekler, doğru tedbir almaları daha da kolaylaşacaktır. Çünkü burada verilen bilgiler sayesinde dergâh, bargâh, divan, meydan, meclis, mal ve vergi işlerini, halk ve ordunun durumunu anlayacaklardır...

Nizamülmülk

Nizamülmülk'ün "Siyasetname" adlı eserinden bir bölüm okudunuz. Buna göre Siyasetname'nin konusu, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Devlet yönetimi   B) Sanatı geliştirme   C) Kültürel gelişme   D) Bayındırlık

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Kazanım: 3.7 Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

3.9 Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarına kanıtlar gösterir.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Soruda verilen bilgilerden çıkarım yapılması istenmektedir. Bilgilere göre Siyasetname devlet yönetimi ile ilgili bir eserdir. Cevap: A

Tablo 4.2 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
2	.55	A	.55	*
		B	.12	
		C	.16	
		D	.12	
		Boş	.4	

Sınava giren adayların % 55'i soruyu doğru cevaplamıştır. 0.55 olan madde güçlük derecesi ile ortalama güçlükte bir madde olduğu anlaşılmaktadır.

2008.6.sınıf 3. Soru:

Ülkemin bilginleri Ay ve Güneş tutulmasını, Ay yılı takvimini hesapladı. Güneş sistemindeki beş gezegeni ve burçları buldu. Ziggurat adını verdiğimiz tapınaklar aynı zamanda birer gözlem eviydi.

Sümerli çocuğun bu anlatımına göre, Sümerlilerin dünya uygarlığına katkısı hangi alanda olmuştur?

- A) Matematik   B) Astronomi   C) Tarih   D) Tıp

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.7 Anadolu ve Mezopotamya da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Soruda verilen bilgilerden çıkarım yapılması istenmektedir. Verilen bilgilerden yola çıkıldığında Sümerlilerin dünya uygarlığına katkısı astronomi alanında olmuştur. Cevap: B

Tablo 4.3 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
3	.51	A	.13	*
		B	.51	
		C	.23	
		D	.10	
		Boş	.3	

Üçüncü soruyu sınava giren adayların % 51'i doğru cevaplamıştır. 0.51 olan madde güçlük derecesi ise maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 4. Soru:

Frigler	→	Başkentleri, Polatlı yakınlarındaki Gordion'dur.
Sümerler	→	Yazıyı icat ettiler.
.....?.....	→	Parayı ilk defa onlar kullandılar.
Hititler	→	Tarihte ilk yazılı antlaşmayı imzaladılar.

Verilen eşleştirme tablosundaki boş yer, aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanmalıdır?

- A) İyonlar   B) Asurlular   C) Lidyalılar   D) Urartular

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.7 Anadolu ve Mezopotamya da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.

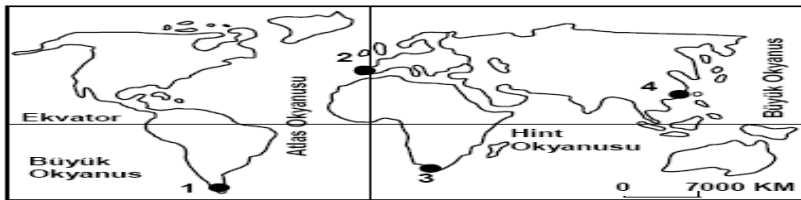
Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. İlk çağ Anadolu uygarlıklarının en bilinen özellikleri verilmiştir. Bunlardan parayı ilk defa kullanan uygarlığın hatırlanması istenmiştir. Parayı ilk defa kullanan uygarlık Lidyalılardır. Cevap: C

Tablo 4.4 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
4	.60	A	.13	*
		B	.12	
		C	.60	
		D	.11	
		Boş	.4	

Dördüncü soruyu adayların % 60'ı doğru cevaplamıştır. 0.60 olan madde güçlük derecesi ile ortalama güçlükte bir maddedir.

2008. 5. Soru:

Merhaba ben Zelda.
Ekvator'un kuzeyinde Büyük Okyanus'un kıyısında küçük bir sahil şehrinde yaşıyorum. Yaşadığım yer haritada kaç numaralı nokta ile gösterilmiştir?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.2 konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Çünkü verilen haritadan yararlanarak sonuca ulaşılması istenmektedir. Ekvatorun kuzeyi ve Büyük Okyanus'un kıyısına baktığımızda 4 numaralı noktanın Zelda'nın yaşadığı yer olduğu anlaşılmaktadır.

Cevap: D

Tablo 4.5 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
5	.41	A	.21	
		B	.18	
		C	.14	
		D	.41	*
		Boş	.6	

Beşinci soruyu sınava giren adayların % 41'i doğru cevaplamıştır. 0.41 olan madde güçlük derecesi ortalama güçlükte bir madde olduğunu göstermektedir.

2008. 6. Soru:

Öğretmeni Ayşe'ye, Türkiye'nin yer şekilleri ile ilgili araştırma ödevi verip, belirlediği dağ ve akarsu isimlerini listelemesini istemiştir. Ancak öğretmeni 1:500.000 ölçeğindeki Türkiye fiziki haritasından yararlanan Ayşe'nin listesindeki isim sayısını az bulmuştur.

Buna göre, Ayşe'nin ödevine daha fazla dağ ve akarsu ismi yazabilmesi için aşağıdaki hangi ölçeğe sahip Türkiye fiziki haritasına bakması gerekir?

- A) 1: 100.000   B) 1: 600.000   C) 1: 800.000   D) 1: 10.000.000

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.1 Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

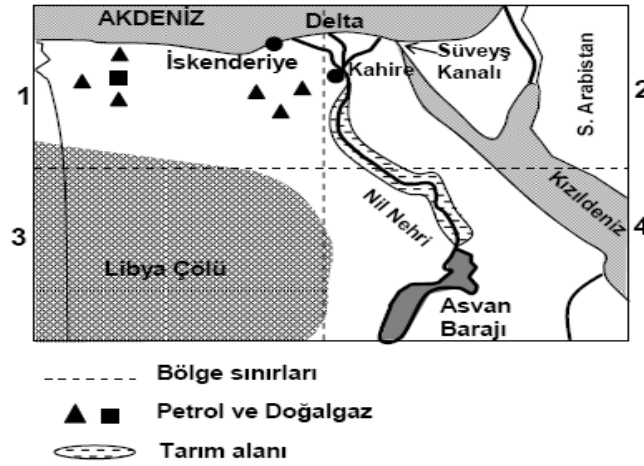
Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Soruda harita ölçeklerinin özelliklerinin hatırlanması istenmektedir. Bir haritada fazla ayrıntı gösterilebilmesi için haritanın büyük ölçekli olması gerekmektedir. Büyük ölçekli haritalarda ölçek paydasındaki sayının küçük olması gerekmektedir. Ölçek paydasındaki sayının 500.000'den küçük olduğu tek seçenek ise 1/100.000'dir. Cevap: A

Tablo 4.6 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
6	.32	A	.32	*
		B	.16	
		C	.17	
		D	.26	
		Boş	.9	

Sınava giren adayların % 32'si altıncı soruyu doğru cevaplamıştır. 0.32 olan madde güçlük derecesi ile zor bir madde olduğu anlaşılmaktadır.

2008. 7. Soru:

Yukarıda, Mısır ülkesinin haritası 4 bölgeye ayrılarak gösterilmiştir. Nüfusu en az olan bölge ve bunun nedeni aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) 1 numaralı bölgedir, çünkü zengin petrol ve doğalgaz üretim alanıdır.
- B) 2 numaralı bölgedir, çünkü Nil Nehri'nin verimli deltası ve Süveyş Kanalı buradadır.
- C) 3 numaralı bölgedir, çünkü büyük bir çölle kaplıdır.
- D) 4 numaralı bölgedir, çünkü Nil Nehri ve Asvan barajının suladığı tarım alanları bulunmaktadır.

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 5.1 Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Haritada verilen öğelerden yararlanarak sebep-sonuç ilişkisi kurulması istenmiştir. Haritadaki bilgilere göre 1 numaralı bölgede petrol ve doğalgaz, 2 numaralı bölgede verimli ova, 4 numaralı bölgede ise barajdan dolayı verimli tarım alanları bulunmaktadır. Bunlar, bir yerde nüfusun fazla olmasına sebep olan durumlardır. 3 numaralı bölgede ise çöl bulunmaktadır. Bu durum ise nüfusun az olmasına sebeptir. Cevap: C

Tablo 4.7 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
7	.53	A	.15	*
		B	.11	
		C	.53	
		D	.14	
		Boş	.8	

Yedinci soruyu sınava giren adayların % 53'ü doğru cevaplamıştır. 0.53 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 8. Soru:

Babamın anlattıklarına hâlâ inanamıyorum. Bugün yaşadığımız şehir, 30 yıl önce balıkçılık ve hayvancılıkla geçinen, kendi ihtiyaçlarına yönelik sebze ve meyve yetiştiren küçük bir sahil kasabasıymış. Etrafi dağlık olduğu için yolu da yokmuş elektriği de. Çevresindeki dağlarda bakır yataklarının bulunmasıyla kaderi değişmiş! Bakır işleyen tesisler, modern yollar yapılmış. Başka yerlerden de kasabaya çok sayıda insan yerleşmiş. Ticaret hayatı canlanmış. Eskiden 2.000 kişiyi aşmayan nüfusu bugün 200.000 kişiye yükselmiş.

Metne göre kasabanın gelişmesini sağlayan temel unsur aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bakır madeninin bulunması	B) Modern yolların yapılması
C) Kasabanın göç alması	D) Ticaret hayatının gelişmesi

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.6 Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesi ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen bir duruma yol açan (neden olan) etkeni bulma söz konusudur. Bahsedilen yerin nüfusunun artmasının birinci sebebi bakır madeninin bulunmasıdır. Cevap: A

Tablo 4.8 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
8	.40	A	.40	*
		B	.10	
		C	.14	
		D	.31	
		Boş	.5	

Sekizinci soruyu sınava giren adayların % 40'ı doğru cevaplamıştır. 0.40 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 9. Soru:

2007 yılının Ağustos ayında, Yunanistan'ın çeşitli yerlerinde, birbirine yakın zamanlarda büyük orman yangınları çıkmıştı. Yunanistan tarafından büyük mücadeleler yapılmasına rağmen, araç ve personel yetmediği için günlerce söndürülemeyen orman yangınları, pek çok insanın ölümüne ve evsiz kalmasına sebep olmuştu. Doğal dengeyi bozan yangınlar çevre ülkeleri de tehdit etmişti.

Böyle bir durumda, komşu ülkelerin yapması gereken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yangınların çıkış sebebini araştırmak.
- B) O ülkeyle olan ticareti kesmek.
- C) Araç, gereç ve personel yardımında bulunmak.
- D) Yangınları, o ülkenin kendi imkânlarıyla söndürmesini beklemek.

Ünite: Ülkemiz ve Dünya

Kazanım: 5.4 Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen durumdan çıkarılabilecek sonucun bulunması istenmektedir. Komşu ülkelerin yapması gereken yangının çıktığı ülkeye yardımda bulunmaktır. Cevap: C

Tablo 4.9 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
9	.54	A	.18	*
		B	.9	
		C	.54	
		D	.14	
		Boş	.6	

Dokuzuncu soruyu sınava giren adayların % 54'ü doğru cevaplamıştır. 0.54 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen duruma neden olabilecek durumun bulunması istenmiştir. Resimde ağaçların azalması anlatılmıştır. Ağaçların azalması sonucu ortaya çıkan doğal afetler ise sel ve heyelanlardır. Cevap: D

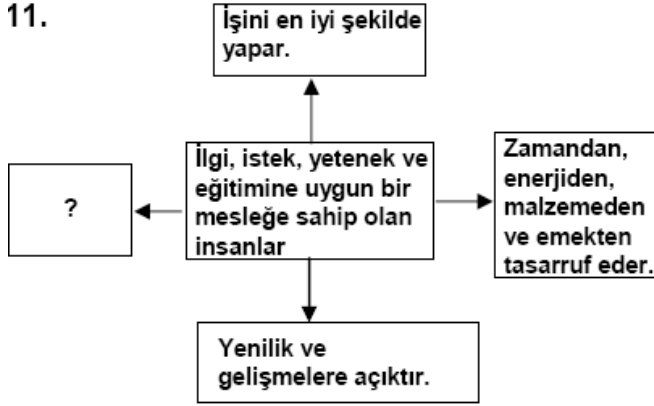
Tablo 4.10 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
10	.57	A	.20	
		B	.12	
		C	.7	
		D	.57	*
		Boş	.4	

Sınava giren adayların % 57'si onuncu soruyu doğru cevaplamıştır. 0.57 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir

2008. 11. Soru:

11.

Yukarıdaki şemada soru işareti olan kutuya aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

- A) Bütün mesleklerde başarılı olur.
- B) Ülke ekonomisinin gelişmesine katkı sağlar.
- C) Çalışma verimliliği artar.
- D) Kendine güven duyar.

Ünite: Ülkemizin Kaynakları

Kazanım: 4.6 İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Bir bilgi bütünü'nün parçaları arasındaki ilişkinin bulunması istenmektedir. Bütün mesleklerde başarılı olmak, ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleğe sahip olan insanların bir özelliği değildir. Cevap: A

Tablo 4.11 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
11	.39	A	.39	*
		B	.24	
		C	.14	
		D	.17	
		Boş	.6	

On birinci soruyu sınava giren adayların % 39'u doğru cevaplamıştır. 0.39 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 12.soru

Aşağıdaki öğrenciler farklı yönetim biçimlerini anlatmaktadırlar. Hangi öğrencinin anlattığı yönetim biçimi demokrasinin temel ilkelerine uygundur?

Devleti kral, hükümdar gibi unvanlar verilen tek bir kişi yönetir. Kral verdiği kararlar nedeniyle sorgulanamaz.

Burak

Devlet yöneticileri, belli bir süre için halkın oylarıyla seçilir ve halk adına ülkeyi idare eder. Yöneticilerin uygulamaları eleştirilebilir.

Elif

Yöneticiler, devleti dini kurallara dayanarak yönetir ve bu yönetim biçimi asla eleştiri kabul etmez.

Ahmet

Devlet yöneticileri, bir grup azınlık tarafından seçilerek göreve getirilir. Yöneticiler halka değil, azınlık gruba karşı sorumludur.

Damla

A) Burak

B) Elif

C) Ahmet

D) Damla

Ünite: Demokrasinin Serüveni

Kazanım: 6.1 Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Çeşitli yönetim şekillerinin tanımları verilmiştir. Öğrencilerden bunlardan hangisinin demokrasiye ait olduğunun hatırlanması istenmiştir. Cevap: B

Tablo 4.12 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
12	.55	A	.10	*
		B	.55	
		C	.18	
		D	.10	
		Boş	.7	

On ikinci soruyu sınava giren adayların % 55'i doğru cevaplamıştır. 0.55 olan madde güçlük derecesi ortalama güçlükte bir madde olduğunu göstermektedir.

2008. 13. Soru:

Aşağıdaki kişilerden hangisinin davranışı, karşılaştığı bir sorunu hak ve sorumlulukları doğrultusunda çözdüğüne örnek olmaz?

- A) Maddi durumu iyi olmayan Mert'in, istediği eğitimi alabilmek için yardım derneklerine başvurması
- B) Aldığı bilgisayar bozuk çıkan Ayşe Hanım'ın, bozuk bilgisayar sattığını kabul etmeyen mağaza sahibini yetkili birimlere dilekçeyle şikâyet etmesi
- C) Marketten yeni satın aldığı bir ürünün tüketim tarihinin geçmiş olduğunu fark eden Murat Bey'in, o ürünü çöpe atması
- D) Ses sanatçısı Gülay'ın, çıkardığı albümün korsan satışını yapanları mahkemeye vermesi

Ünite: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum

Kazanım: 1.4 Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Amaçlanan sonucu gerçekleştirmek için kullanılması gereken yöntem ve çözüm yollarının bilinmesi istenmektedir. Buna göre marketten alınan ürünün tarihinin geçmiş olduğunu fark eden kişinin ürünü çöpe atması, karşılaştığı sorunu hak ve sorumlulukları çerçevesinde çözemediğini göstermektedir.

Tablo 4.13 2008 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
13	.53	A	.14	
		B	.13	
		C	.53	*
		D	.12	
		Boş	.8	

On üçüncü soruyu sınava giren adayların % 53'ü doğru cevaplamıştır. 0.53 olan madde güçlük derecesi ortalama güçlükte bir madde olduğunu göstermektedir.

4.2 2009 YILI 6. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ

Bu bölümde 2009 yılında 6.sınıf SBS Sosyal Bilgiler testinde yer alan sorular, sosyal bilgiler programındaki ünite ve kazanımlarla ilişkilendirilecek, soruların Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre değerlendirilmesi yapılacak ve seçeneklerin işaretlenme yüzdeleri verilerek adayların hangi sorularda daha başarılı oldukları gösterilecektir.

2009. 1. Soru:

Bu bilgiye göre Lidyalılarla ilgili olarak;

- I- Tarım başlıca geçim kaynaklarından biridir.
- II- Ticarete ileri gitmişlerdir.
- III- Bilimsel çalışmalara öncülük etmişlerdir.
- IV- Madencilikle uğraşmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I - II   B) II – III   C) I - II - IV   D) I - II - III- IV

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.7 Anadolu ve Mezopotamya da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. verilen bilgilerin yorumlanması istenmiştir.

Lidyalıların Kral yolunu açıp ilk kez madeni parayı kullanmaları ticarete, verimli topraklarda her çeşit sebze ve meyveyi yetiştirmeleri ise tarımda ileri gittiklerini göstermektedir. Cevap: A

Tablo 4.14 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
1	.37	A	.29	*
		B	.10	
		C	.37	
		D	.21	
		Boş	.3	

Birinci soruyu sınava giren adayların % 37'si doğru cevaplamıştır. 0.37 olan madde güçlük derecesi zor bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 2. Soru:

- A) Eğitime   B) Adalete   C) İbadete   D) Yardımlaşmaya

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Kazanım: 3.5 Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet'in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen metinden çıkarım yapılması istenmektedir. Okuma yazma bilenlerin, bilmeyenlere öğretmesi halinde serbest bırakılması eğitime önem verildiğini göstermektedir. Cevap: A

Tablo 4.15 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
2	.77	A	.77	*
		B	.7	
		C	.7	
		D	.8	
		Boş	.1	

Sınava giren adayların % 77'si ikinci soruyu doğru cevaplamıştır. 0.77 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 3. Soru:

Aşağıda ilk Türk devletlerine ait bazı bilgiler 3. sembollerle verilmiştir:

- ▲ → Tarihte bilinen ilk Türk devletidir.
- ◆ → Yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
- → Avrupa'da kurulan ilk Türk devletidir.
- ★ → Tarihte "Türk" adıyla kurulan ilk devlettir.

Buna göre Kök Türklere ait bilgi hangi sembole gösterilmiştir?

- A) ▲   B) ◆   C) ■   D) ★

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Kazanım: 3.1 Orta Asya ilk Türk toplumlarının siyasal ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

3.2 Orta Asya ilk Türk toplumlarının kültürel özellikleri ile yaşadıkları yerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. İlk Türk devletlerinin en önemli özellikleri verilmiştir. Öğrencilerden bu bilgilerden hangisinin Kök Türklere ait olduğunun hatırlanması istenmiştir. Kök Türklere ait olan bilgi ise tarihte “Türk” adıyla kurulan ilk devlet olmasıdır. Cevap: D

Tablo 4.16 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
3	.47	A	.20	
		B	.16	
		C	.11	
		D	.47	*
		Boş	.6	

Üçüncü soruyu sınava giren adayların % 47’si doğru cevaplamıştır. 0.47 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 4. Soru:

Karahanlılar Döneminde; İslamiyet resmî din, Türkçe resmî dil olarak benimsenmiş, Kaşgarlı Mahmut, Divan-ü Lügati't-Türk adlı eserini yazmış, Yusuf Has Hacı, Kutadgu Bilig adlı eserini Karahanlı hükümdarı Tabgaç Buğra Han'a sunmuştur. Bu bilgilere göre Karahanlılarla ilgili olarak varılabilecek ortak yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karahanlılar Döneminde yazılan Divan-ü Lügati't-Türk, millî kültürümüzün temel eserlerinden biridir.
- B) Türk-İslam kültürünün temelleri Karahanlılar Döneminde atılmıştır.
- C) Karahanlılar Türkçeyi resmî dil olarak benimseyen Türk devletlerindedir.
- D) Karahanlılar ilk Müslüman Türk devletidir.

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Kazanım: 3.7 Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Taksonomi: Sentez düzeyindedir. Soruda ilgi kurarak birleştirme yapılması istenmiştir. İslamiyet'in resmi din, Türkçe'nin resmi dil olarak benimsenmesi ve edebi eserler yazılmasının ortak sonucu Türk-İslam kültürünün temellerinin atılmasıdır. Cevap: B

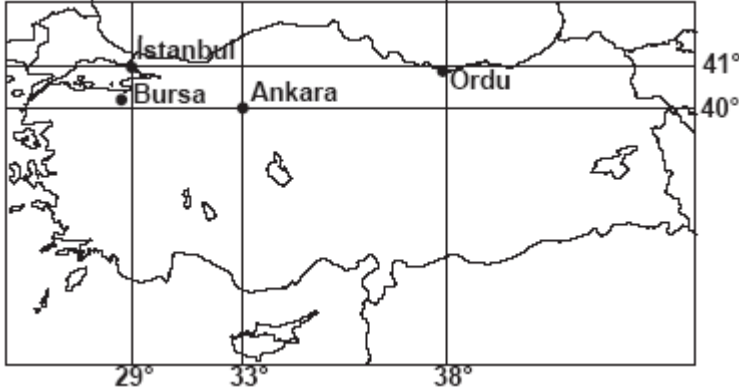
Tablo 4.17 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
4	.26	A	.17	
		B	.26	*
		C	.25	
		D	.17	
		Boş	.14	

Dördüncü soruyu sınava giren adayların % 26'sı doğru cevaplamıştır. 0.26 olan madde güçlük derecesi maddenin zor bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 5. Soru:

Bora: Yaz tatilini geçireceğim şehir, 29° doğu meridyeni ile 40° kuzey paralelinin kesiştiği yere en yakın konumdadır.

Bu şehir aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ordu   B) İstanbul   C) Ankara   D) Bursa

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.2 Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

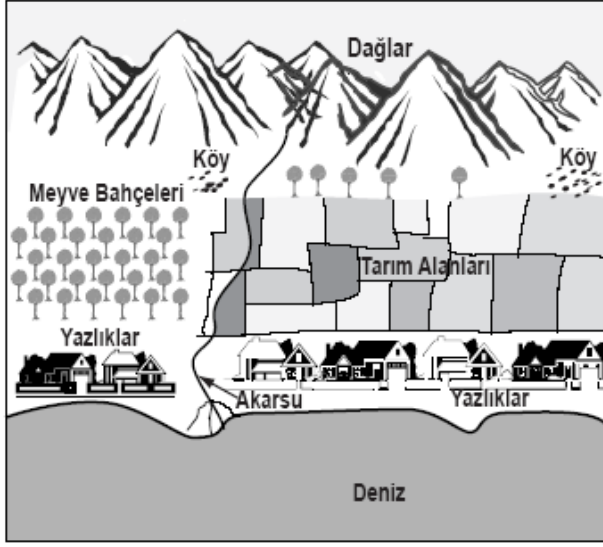
Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Çünkü verilen haritadan yararlanarak sonuca ulaşılması istenmektedir. Haritaya göre 29° doğu meridyeni ile 40° kuzey paralelinin kesiştiği yere en yakın konumdaki il Bursa'dır. Cevap: D

Tablo 4.18 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
5	.53	A	.15	
		B	.15	
		C	.13	
		D	.53	*
		Boş	.4	

Beşinci soruyu sınava giren adayların % 53'ü doğru cevaplamıştır. 0.53 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 6. Soru:

Resimdeki akarsu, yılın belli dönemlerinde taşarak su baskınlarına sebep olmakta, çevresindeki tarım alanlarına ve konutlara büyük zararlar vermektedir. Yaz döneminde ise kuruyarak yöreyi susuz bırakmaktadır. Bu durumda yapılması gereken en doğru uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dağlık bölgeye baraj yapmak.
- B) Akarsuyun yatağını değiştirmek.
- C) Tarım arazilerine sanayi tesisleri kurmak.
- D) Yörede ekonomik faaliyetlere son vermek.

Ünite: Bu soru Sosyal Bilgiler öğretim programındaki konuları kapsamamaktadır.

Taksonomi: Uygulama düzeyindedir. Resme dayanan problemin çözümünün bulunması istenmiştir. Akarsuyun soruda bahsedilen zararları vermesini engellemek için baraj yapmak en doğru uygulamadır. Cevap: A

Tablo 4.19 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
6	.40	A	.40	*
		B	.27	
		C	.18	
		D	.8	
		Boş	.7	

Sınava giren adayların % 40'ı ikinci soruyu doğru cevaplamıştır. 0.40 madde olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2009. 7. Soru:

Fabrika, ev ve arabalarda petrol ve kömür gibi yakıtların kullanımının artması atmosferdeki gazların oranlarında değişimlere neden olmaktadır. Buna bağlı olarak dünya genelinde iklim özelliklerinde önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır. İklim değişiklikleri bu şekilde devam ederse bir çok bitki ve hayvan türü buna uyum sağlayamayacak ve yok olacaktır. Aşağıdakilerden hangisi bu sorunu önlemeye yönelik bir uygulama olamaz?

- A) Enerji kullanımında tasarrufa yönelmek.
- B) Petrol ve kömür tüketimini arttırmak.
- C) Fabrikalarda arıtma tesislerini yaygınlaştırmak.
- D) Doğal çevreye daha az zarar veren enerji kaynaklarına yönelmek

Ünite: Ülkemizin Kaynakları

Kazanım: 4.4 Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen görüşe destek sağlamayan durumun bulunması istenmiştir. Enerji kullanımında tasarrufa yönelmek, fabrikalarda arıtma tesislerini yaygınlaştırmak ve doğal çevreye daha az zarar veren enerji kaynaklarına yönelmek iklim değişikliği sorununu çözebilecek adımlardır. Fakat petrol ve kömür gibi çevreye zarar veren yakıtların kullanımını artırmak iklim değişikliği sorununun artmasına sebep olur. Cevap: B

Tablo 4.20 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
7	.53	A	.8	*
		B	.53	
		C	.12	
		D	.18	
		Boş	.8	

Yedinci soruyu sınava giren adayların % 53'ü doğru cevaplamıştır. 0.53 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 8. Soru:

Dağ tırmanışı yapan bir araştırma grubu 3 gün boyunca aynı saatte yükselti ve sıcaklığı ölçmüşlerdir.

Günler	Yükselti (m)	Sıcaklık (°C)
1. Gün	2.000	5
2. Gün	3.000	0
3. Gün	4.000	-5

Tabloda verilen bu ölçümler göz önüne alınarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Dağda bitki örtüsü yoktur.
- B) Dağda ekonomik faaliyet yapılamaz.
- C) Yükselti arttıkça hava sıcaklığı düşer.
- D) Dağda kayak tesisleri bulunmaktadır.

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.5 Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'deki iklim tiplerinin dağılışında konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Soruda verilen tablonun yorumlanması istenmiştir.

Tablo incelendiğinde yükseltinin arttıkça sıcaklığın düştüğü gözlenmektedir. Cevap: C

Tablo 4.21 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
8	.64	A	.9	
		B	.10	
		C	.64	*
		D	.10	
		Boş	.7	

Sekizinci soruyu sınava giren adayların % 64'ü doğru cevaplamıştır. 0.64 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 9. Soru:

Resimdeki kişi, iklim özelliklerindeki değişimden yakınmaktadır. Buna göre konuşma balonuna aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Denizlerde eskisi kadar bol balık yok. Bu yüzden gemiyi satışa çıkardım.
- B) Son yıllarda kuraklık öyle bir hâl aldı ki, gölde bu gemiyi yüzdürecek su kalmadı.
- C) Buraya bir deniz feneri inşa etmek gerekiyor, çünkü gemiler karanlıkta karaya oturabilir.
- D) Şimdi daha büyük ve gelişmiş gemiler taşımacılıkta kullanılıyor. Eskisi kadar para kazanamıyorum.

Ünite: Ülkemizin Kaynakları

Kazanım: 4.5 Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin ve kirletilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen resmin ana düşüncesinin, asıl söylenmek istenenin bulunması istenmektedir. Soruda verilen resimdeki kişi iklim değişikliklerinden yakınmaktadır. İklim değişikliğinin sonuçlarından biri de kuraklıktır. Kuraklık ise gölde suların azalmasına, dolayısıyla gemiyi yüzdürecek suyun kalmamasına sebep olmaktadır. Cevap B.

Tablo 4.22 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
9	.60	A	.12	*
		B	.60	
		C	.12	
		D	.10	
		Boş	.6	

Dokuzuncu soruyu sınava giren adayların % 60'ı doğru cevaplamıştır. 0.60 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte bir madde olduğunu göstermektedir.

2009. 10. Soru:

Resimde gösterilen yerin aşağıdaki iklim bölgelerinden hangisinde yer aldığı söylenemez?

- A) Akdeniz   B) Muson   C) Ekvatorial   D) Kutup

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Kazanım: 2.3 Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

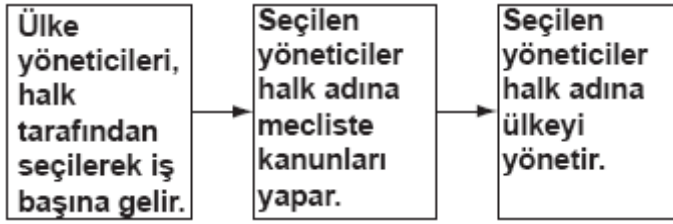
Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Sorunun resime bakarak cevaplanması istenmiştir. Resimde sahil turizmine elverişli bir yer gösterilmektedir. Sahil turizminin ise kutup ikliminde yapılması mümkün değildir. Cevap: D

Tablo 4.23 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
10	.65	A	.17	
		B	.8	
		C	.9	
		D	.65	*
		Boş	.2	

Onuncu soruyu sınava giren adayların % 65'i doğru cevaplamıştır. 0.65 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay olduğunu göstermektedir.

2009. 11. Soru:

Bu diyagram için en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) Tarihte görülen yönetim şekilleri
- B) Monarşi yönetiminin özellikleri
- C) İnsan haklarının gelişim süreci
- D) Demokratik devletlerde ülke yönetim şekli

Ünite: Demokrasinin Serüveni

Kazanım: 6.2 Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen tabloda üzerinde durulan, vurgulanan konunun bulunması istenmiştir. Tabloda demokratik devletlerdeki yönetim şeklinin özellikleri verilmiştir. Cevap: D

Tablo 4.24 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
11	.57	A	.14	
		B	.11	
		C	.11	
		D	.57	*
		Boş	.6	

Sınava giren adayların % 57'si on birinci soruyu doğru cevaplamıştır. 0.57 madde olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 12. Soru:

Üç yılda bir düzenlenen “Dünya Su Forumu” bu yıl İstanbul’da yapıldı. Dünyanın hemen her ülkesinden pek çok devlet ve hükûmet başkanının katıldığı forumun amacı, suyla ilgili problemlere çözümler bulabilmektir. Bu açıklama aşağıdaki kavramlardan öncelikle hangisine örnek olur?

- A) Uluslararası işbirliği
- B) Teknolojik gelişme
- C) Toplumsal güvenlik
- D) Kültürel değişme

Ünite: Ülkemiz ve Dünya

Kazanım: 5.5 Uluslar arası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen duruma uygun örneğin bulunması istenmiştir. Soru metninde suyla ilgili problemlere çözüm bulabilmek için dünyanın hemen her ülkesinden pek çok devlet başkanının İstanbul’daki Dünya Su Forumu’na katılması vurgulanmıştır. Bu durum ise uluslar arası işbirliğine örnektir. Cevap: A

Tablo 4.25 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
12	.55	A	.55	*
		B	.13	
		C	.14	
		D	.11	
		Boş	.7	

On ikinci soruyu sınava giren adayların % 55'i doğru cevaplamıştır. 0.55 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 13. Soru:

Yukarıdaki boşluğa hangisi getirilmelidir?

- A) Gazete ilanı   B) Dilekçe   C) Nüfus cüzdanı   D) Telefon

Ünite: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum

Kazanım: 1.5 Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Soruda dilekçenin işlevlerinin hatırlanması istenmiştir.

Cevap: B

Tablo 4.26 2009 Yılında 6.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
13	.82	A	.4	
		B	.82	*
		C	.4	
		D	.8	
		Boş	.2	

On üçüncü soruyu sınava giren adayların % 82'si doğru cevaplamıştır. 0.82 olan madde güçlük derecesi maddenin çok kolay bir madde olduğunu göstermektedir.

4.3 2008 YILI 7. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ

Bu bölümde 2008 yılında 7.sınıf SBS Sosyal Bilgiler testinde yer alan sorular, sosyal bilgiler programındaki ünite ve kazanımlarla ilişkilendirilecek, soruların Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre değerlendirilmesi yapılacak ve seçeneklerin işaretlenme yüzdeleri verilerek adayların hangi sorularda daha başarılı oldukları gösterilecektir.

2008. 1. Soru:

I- İrade-i Milliye Gazetesi

II- Türk Tarih Kurumu

III- Anadolu Ajansı

Atatürk'ün kuruluşuna öncülük ettiği yukarıdaki kurum ve kuruluşlardan hangileri, onun iletişime önem verdiğini gösterir?

A) Yalnız I B) I – II C) II – III D) I – III

Ünite: İletişim ve İnsan İlişkileri**Kazanım:** 1.6 Atatürk'ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.

Taksonomi: Sentez düzeyindedir. Verilen kurumlarla iletişim arasında ilgi kurulması istenmiştir. Verilen kurumlardan İrade-i Milliye gazetesi ile Anadolu Ajansı iletişimle ilgili kuruluşlardır. Türk Tarih Kurumu ise kültürle ilgili bir kurumdur. Cevap D.

Tablo 4.27 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
1	.47	A	.15	
		B	.16	
		C	.15	
		D	.47	*
		Boş	.7	

Birinci soruyu sınava giren adayların % 47'si doğru cevaplamıştır. 0.47 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 2. Soru:

“Türkiye Selçukluları Döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetleri Anadolu'nun Türkleşme sürecine önemli katkılar sağlamıştır.”

Türkiye Selçuklu Devleti Döneminde görülen aşağıdaki faaliyetlerden hangisinin Anadolu'nun Türkleşmesinde etkili olduğu söylenemez?

- A) Miryokefalon Savaşı ile Bizans'ın yenilmesi
- B) Haçlı Seferlerine karşı Anadolu'nun savunulması
- C) Venediklilerle ticaret antlaşmaları imzalanması
- D) Bilimsel, sosyal ve ekonomik amaçla mimari eserlerin yapılması

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 2.1 Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.

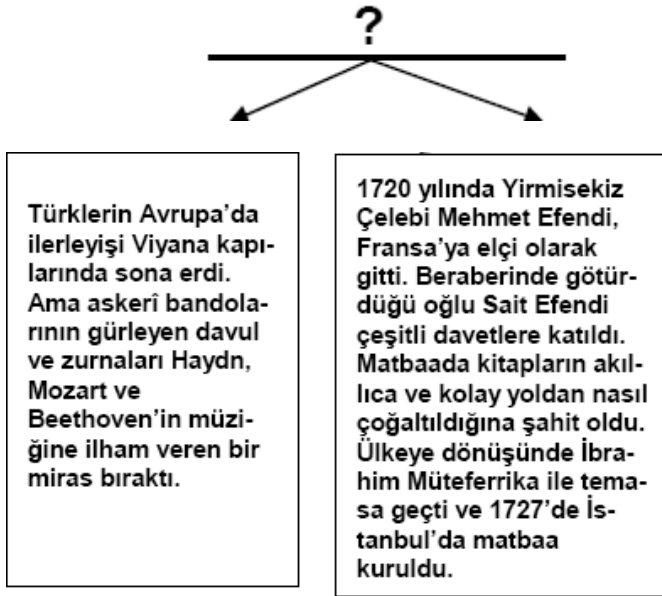
Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen görüşe açık destek sağlamayan durumun bulunması istenmiştir. Venediklilerle ticaret antlaşmaları imzalanmasının Anadolu'nun Türkleşmesinde etkili olduğu söylenemez. Cevap: C

Tablo 4.28 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
2	.30	A	.20	*
		B	.20	
		C	.30	
		D	.20	
		Boş	.10	

İkinci soruyu sınava giren adayların % 30'u doğru cevaplamıştır. 0.30 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 3. Soru:

Bu diyagrama verilebilecek en iyi başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yenilikler ve Osmanlı Devleti   B) Etkiledik, Etkilendik
- C) Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı   D) Buluşların Serüveni

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.6 Osmanlı – Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen parçalarda, üzerinde durulan, vurgulanan konuyu bulma söz konusudur. Birinci parçada Türklerin Avrupalıları etkilemesinden, ikinci parçada Avrupalıların Türkleri etkilemesinden bahsedilmiştir. Buna göre verilebilecek en iyi başlık “Etkiledik, Etkilendik” başlığıdır. Cevap: B

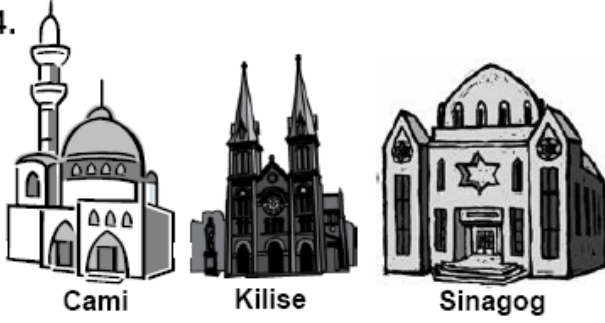
Tablo 4.29 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
3	.35	A	.25	*
		B	.35	
		C	.11	
		D	.23	
		Boş	.15	

Üçüncü soruyu sınava giren adayların % 35’i doğru cevaplamıştır. 0.35 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 4. Soru:

4.

Yukarıda Osmanlı Döneminden günümüze kadar varlığını devam ettiren değişik dinlere ait bazı ibadet yerlerinin temsilî resimleri verilmiştir.

Bu resimlerden yola çıkarak Osmanlı toplumu için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı kültürler bir arada yaşamıştır.
- B) İnanç ve ibadet hürriyeti sağlanmıştır.
- C) Adaletli ve hoşgörülü bir yönetim uygulanmıştır.
- D) İbadet hayatı yalnızca İslamiyet'e göre yaşanmıştır.

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.4 Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen durumdan sonuç çıkarılması istenmiştir. Değişik dinlere ait ibadet yerlerinin bulunması inanç ve ibadet hürriyetinin bulunduğu (B) ve farklı kültürlerin bir arada yaşadığına (A) kanıttır. Bu durumların olabilmesi de

adaletli ve hoşgörülü bir yönetimle mümkündür. (C). Fakat ibadet hayatının yalnızca İslamiyet'e göre yaşanması bu durumlarla çelişir. Cevap: D

Tablo 4.30 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
4	.52	A	.16	
		B	.14	
		C	.14	
		D	.52	*
		Boş	.4	

Dördüncü soruyu sınava giren adayların % 52'si doğru cevaplamıştır. 0.52 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 5. Soru:

“Kral Yolu üzerinde kurulmuş olan Lidya uygarlığı, ekonomik faaliyetlerin kendilerine kazandırdığı büyük servetle komşu devletlere göre bilim, sanat ve teknikte üstün bir uygarlık seviyesine çıkmıştır.”

Verilen bilgide, Lidya uygarlığının gelişmesinde etkili olan aşağıdaki faktörlerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Ekonomide parayı kullanmaları
- B) Ticaret yolu üzerinde bulunmaları
- C) Madencilik sanatında ileri oldukları
- D) Devlet yönetiminde tüccarların da etkili olmaları

Ünite: Ekonomi ve Sosyal Hayat

Kazanım: 5.2 Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen parçada asıl üzerinde durulan, vurgulanan konunun bulunması istenmiştir. Parçada Lidya uygarlığının gelişmesi ticaret yolu üzerinde kurulmasına bağlanmıştır. Cevap: B

Tablo 4.31 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
5	.37	A	.31	
		B	.37	*
		C	.14	
		D	.11	
		Boş	.6	

Beşinci soruyu sınava giren adayların % 37'si doğru cevaplamıştır. 0.37 olan madde güçlük derecesi zor olduğunu göstermektedir.

2008. 6. Soru:

Osmanlı Devleti'nde yapılan ıslahat hareketleri sonucunda;

- Matbaa kuruldu - Ziraat Bankası açıldı - Posta teşkilatı kuruldu

Bu ıslahatlar, aşağıdaki alanların hangisinde değişim yaşandığına kanıt olamaz?

- A) Askerlik B) Ekonomi C) Kültür D) Haberleşme

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.8 Osmanlı devletinde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle, toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.

Taksonomi: Sentez düzeyindedir. Verilen durumlarla seçeneklerdeki alanlar arasında ilgi kurulması istenmiştir. Matbaanın kurulması kültür alanında, Ziraat bankasının kurulması ekonomi alanında, posta teşkilatının kurulması ise haberleşme alanında olan gelişmelerdir. Askerlik alanında ise herhangi bir gelişmeye yer verilmemiştir. Cevap: A

Tablo 4.32 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
6	.50	A	.50	*
		B	.10	
		C	.21	
		D	.14	
		Boş	.5	

Altıncı soruyu sınava giren adayların % 50'si doğru cevaplamıştır. 0.50 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 7. Soru:

Yukarıda ülkemizde gerçekleştirilen milletvekili seçimlerinden temsilî bir resim verilmiştir.

Bu uygulamanın cumhuriyetin hangi niteliğinin doğrudan bir gereği olduğu söylenebilir?

- A) Laik Devlet   B) Sosyal Devlet
C) Demokratik Devlet   D) Hukuk Devleti

Ünite: Yaşayan Demokrasi

Kazanım: 6.2 Anayasamızın 2. Maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin nitelikleri ile ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Sorunun resme dayanarak bulunması istenmiştir. Resimde oy kullanan insanlar görünmektedir. Bu da cumhuriyetin demokratik devlet niteliği ile ilgilidir. Cevap: C

Tablo 4.33 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
7	.51	A	.15	
		B	.13	
		C	.51	*
		D	.15	
		Boş	.7	

Yedinci soruyu sınava giren adayların % 51'i doğru cevaplamıştır. 0.51 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 8. Soru:

I. Dünya Savaşı öncesinde bağımsızlık isteyen farklı ulusları içinde bulunduran imparatorluklar vardı. Savaş sonunda bu imparatorluklar yıkıldı ve yerlerine ulus devletler kuruldu.

Bu durum, I. Dünya Savaşı'nın aşağıdaki nedenlerinden hangisine bağlı bir sonuçtur?

- A) Milliyetçilik hareketlerine
- B) Ham madde ve pazar arayışına
- C) Sanayi inkılabı'na bağlı sömürgecilik yarışına
- D) Devletler arasında yaşanan çıkar çatışmalarına

Ünite: Ülkeler Arası Köprüler

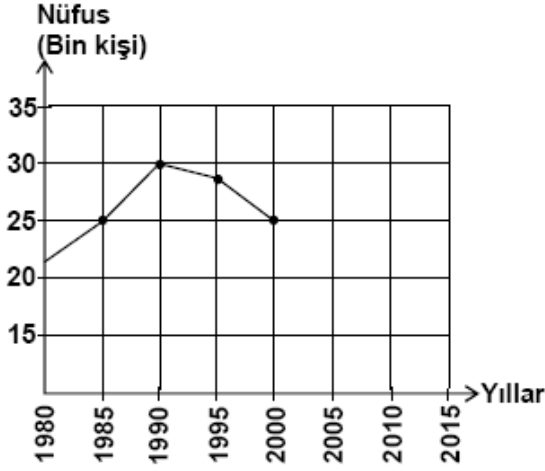
Kazanım: 7.1 20.yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla 1. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen bilgilerin değerlendirilmesi ve geçerli sonuçların çıkarılması istenmiştir. İmparatorlukların yıkılıp yerlerine ulus devletlerin kurulması milliyetçilik hareketlerine bağlıdır. Cevap: A

Tablo 4.34 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
8	.36	A	.36	*
		B	.12	
		C	.17	
		D	.27	
		Boş	.9	

Sekizinci soruyu sınava giren adayların % 36'sı doğru cevaplamıştır. 0.36 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 9. Soru:

Yukarıdaki grafikte ülkemizdeki bir kentin nüfus miktarındaki değişim gösterilmiştir.

Son sayımdan itibaren (2000 yılı) kentin nüfusu her yıl 500 kişi azalırsa 2010 yılında nüfusu kaç kişi olur?

- A) 15.000   B) 20.000   C) 22.500   D) 27.500

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım: 2.2 Tablo ve grafiklerden yararlanarak ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.

Taksonomi: Uygulama düzeyindedir. Bir grafiğe dayanan problemin çözümünün bulunması istenmiştir. Grafiğe göre kentin nüfusu 2000 yılında 25.000 kişidir. Kentin nüfusu her yıl 500 kişi azalırsa on yılda beş bin kişi azalmış olur. Bu durumda kentin nüfusu 2010 yılında 20.000 kişi olur. Cevap: B

Tablo 4.35 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
9	.31	A	.28	
		B	.31	*
		C	.15	
		D	.17	
		Boş	.9	

Sınava giren adayların % 31'i dokuzuncu soruyu doğru cevaplamıştır. 0.31 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 10. Soru:

Aaah ah! Sanırım 45 – 50 yıl önceydi. Köyümüze traktör ve biçerdöver geldiğinde çok sevinmiştik. Bu makineler bizim günlerce uğraşarak sürdüğümüz ve biçtiğimiz toprakları birkaç saatte işledi. Hatta kazma vuramadığımız toprakları bile ekip biçmeye başladı. Nereden bilebilirdik, artık köyümüzde bize ekmek kalmadığını. İş bulmak ümidiyle düştük gurbet ellere ...

Metne göre, Recep Dede'nin yıllar önce kente göçmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sağlık sorunlarının ortaya çıkması
- B) Ekilemeyen alanların tarıma açılması
- C) Tarımsal verimin düşmeye başlaması
- D) Tarımda makine kullanımının yaygınlaşması

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım:2.4 Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Parçaya dayanarak ulaşılabilecek yargının bulunması istenmiştir. Parçada tarımda makine kullanımının yaygınlaşması sonucu köyde işsizliğin artması vurgulanmıştır. Cevap: D

Tablo 4.36 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
10	.48	A	.14	
		B	.13	
		C	.19	
		D	.48	*
		Boş	.5	

Onuncu soruyu sınava giren adayların % 48'i doğru cevaplamıştır. 0.48 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 11. Soru:

Nüfusu hızla artan yerlerde işsizlik, gecekondulaşma, alt yapı hizmetlerinin yetersizliği, tarım ve yeşil alanların yapılaşması, çevre kirliliği gibi sorunlar yaşanmaktadır.

Buna göre; Türkiye haritasında gösterilen yerlerin hangisinde bu sorunlar daha az yaşanmaktadır?

- A) Kuzeydoğu Anadolu   B) Ege Denizi kıyıları
C) Marmara Denizi çevresi   D) Türkiye'nin güney kıyıları

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım: 2.1 Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye'de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Haritadaki ve parçadaki bilgilerin yorumlanması istenmiştir. Parçada nüfusu artan yerlerde yaşanan sorunlardan bahsedilmiştir. Haritada ise nüfusu artan ve azalan yerler gösterilmiştir. Parçada bahsedilen sorunların daha az

yaşandığı yerler, haritada nüfusu azalan yerler olarak gösterilen bölgelerdir. Bu bölgeler ise Kuzeydoğu Anadolu'dur. Cevap: A

Tablo 4.37 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
11	.36	A	.36	*
		B	.22	
		C	.13	
		D	.25	
		Boş	.5	

On birinci soruyu sınava giren adayların % 36'sı doğru cevaplamıştır. 0.36 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 12. Soru:

İstanbul'da yaşayan Ahmet Bey, şehrin kalabalığından ve gürültüsünden kaçmak için yakın bir köyde bahçeli bir ev alarak burada yaşamaya başlamıştır. Dostlarını ziyaret etmek için de sık sık İstanbul'a gidip gelmektedir.

Bu durum Ahmet Bey'in öncelikle hangi hak ve özgürlüğünü kullandığına örnek oluşturur?

- A) Haberleşme
B) Yerleşme ve seyahat
C) Düşünceyi açıklama
D) Özel yaşamın gizliliği

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım: 2.5 Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Parçada vurgulanan konunun bulunması istenmiştir. Ahmet Bey'in sık sık İstanbul'a gidip gelmesi yerleşme ve seyahat özgürlüğünü kullandığına örnek gösterilebilir. Cevap: B

Tablo 4.38 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
12	.58	A	.12	*
		B	.58	
		C	.9	
		D	.17	
		Boş	.4	

On ikinci soruyu sınava giren adayların % 58'i doğru cevaplamıştır. 0.58 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 13. Soru:

Yukarıdaki üç arkadaş aşağıda verilen çevre sorunlarından öncelikle hangisine yönelik çözüm önerisinde bulunmaktadırlar?

- A) Hava kirliliği   B) Erozyon   C) Su kirliliği   D) Atıkların geri dönüşümü

Ünite: Ülkeler Arası Köprüler

Kazanım: 7.3 Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.

Taksonomi: Sentez düzeyindedir. Soruda ilgi kurarak birleştirme yapılması istenmiştir. Öğrencilerin bildirdikleri ortak çözüm önerisi atıkların geri dönüşümüdür. Cevap: D

Tablo 4.39 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
13	.58	A	.15	
		B	.11	
		C	.11	
		D	.58	*
		Boş	.4	

On üçüncü soruyu sınava giren adayların % 58'i doğru cevaplamıştır. 0.58 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2008. 14. Soru:

Buna göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanının kanun maddesi üzerindeki hak ve sorumluluklarından değildir?

- A) Kanunu veto etmek   B) Kanunu onaylamak
- C) Kanun yapmak   D) Kanunu Resmî Gazete'de yayımlamak

Ünite: Yaşayan Demokrasi

Kazanım: 6.3 Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen kavramlarla aynı biçimde ilişkili olan seçeneğin bulunması istenmiştir. Verilen bilgilere göre Cumhurbaşkanının kanunu onaylama, veto etme ve resmi gazetede yayımlama gibi hak ve sorumlulukları vardır.

Fakat kanun yapma hakkı yoktur. Bu hak meclise aittir. Cevap: C

Tablo 4.40 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 14. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
14	.37	A	.28	
		B	.11	
		C	.37	*
		D	.18	
		Boş	.6	

On dördüncü soruyu sınava giren adayların % 37'si doğru cevaplamıştır. 0.37 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2008. 15. Soru:

Bireyin;

- Yetenekleri belirlenmeli,
- İlgili alanları keşfedilmeli,
- Kişilik özellikleri ortaya konmalı,
- İlgili duyduğu meslekler incelenmeli,
- Mesleki tercihinin göre alması gereken eğitim araştırılmalı.

Yukarıda verilen açıklamaya en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) Meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken unsurlar.
- B) Günümüzde en çok tercih edilen meslekler.
- C) Mesleki iş bölümünün yararları.
- D) Mesleklerin yaşam biçimlerine olan etkileri.

Ünite: Ekonomi ve Sosyal Hayat

Kazanım: 6.6 Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen bilgilerde asıl üzerinde durulan konunun bulunması istenmiştir. Parçada meslek seçerken dikkat edilmesi gereken unsurlar verilmiştir. Cevap: A

Tablo 4.41 2008 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 15. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
15	.63	A	.63	*
		B	.10	
		C	.13	
		D	.9	
		Boş	.5	

Sınava giren adayların % 63'ü on beşinci soruyu doğru cevaplamıştır. 0.63 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay olduğunu göstermektedir.

4.4 2009 YILI 7. SINIF SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS) SOSYAL BİLGİLER SORULARININ ANALİZLERİ

Bu bölümde 2009 yılında 7.sınıf SBS Sosyal Bilgiler testinde yer alan sorular, sosyal bilgiler programındaki ünite ve kazanımlarla ilişkilendirilecek, soruların Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre değerlendirilmesi yapılacak ve seçeneklerin işaretlenme yüzdeleri verilerek adayların hangi sorularda daha başarılı oldukları gösterilecektir.

2009. 1. Soru:

Türk - İslam mimarisinde görülen;

I- darüşşifa

II- kervansaray

III- medrese

gibi yapılardan hangisi ya da hangileri ticareti geliştirme amacıyla yapılmıştır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I - II

D) II - III

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.1 Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadelelerinin, ticaretin ve kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen kurumların ait olduğu alanların bulunması istenmiştir. Bu kurumlardan darüşşifa sağlık alanıyla, medrese eğitim alanıyla, kervansaray ise ticaret alanıyla ilgilidir. Cevap: B

Tablo 4.42 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 1. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
1	.53	A	.6	*
		B	.53	
		C	.12	
		D	.27	
		Boş	.2	

Birinci soruyu sınava giren adayların % 53'ü doğru cevaplamıştır. 0.53 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 2. Soru:

Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede genişlemesinin sebeplerinden bazıları şunlardır:

- ① Moğollardan kaçan birçok Oğuz boyunun Osmanlılara katılması
- ② Komşu Türk beylikleriyle barış içinde kalmaya önem vermesi
- ③ Yöneticilerinin yetenekli olması
- ④ Taht kavgaları ve iç karışıklıklar içinde bulunan Bizans sınırında kurulması

Kaç numaralı kutuda verilen bilgi ile Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede genişlemesinde coğrafi konumunun önemi belirtilmiştir?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.2 Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen bilgilerin değerlendirilerek geçerli bir sonuç çıkarılması istenmiştir. Coğrafi konumla ilgili bilgi 4 numaralı kutudaki Osmanlı beyliğinin Bizans sınırında kurulduğunu açıklayan bilgidir. Cevap: D

Tablo 4.43 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 2. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
2	.42	A	.14	*
		B	.25	
		C	.12	
		D	.42	
		Boş	.8	

İkinci soruyu sınava giren adayların % 42'si doğru cevaplamıştır. 0.42 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 3. Soru:

Yukarıda verilen şemada “?” ile gösterilen yere, aşağıdakilerden hangisi yazılabilir?

A) Maltepe (Pelekanon) Savaşı	B) Varna Savaşı
C) Ankara savaşı	D) Otlukbeli savaşı

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.2 Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.

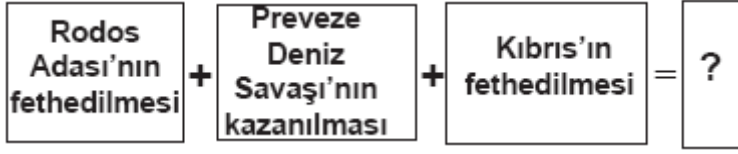
Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Osmanlıların Balkanların fethi için yaptığı savaşların hatırlanması istenmiştir. Varna savaşı Osmanlıların Balkanların fethi için yaptığı savaşlardan biridir. Cevap: B

Tablo 4.44 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 3. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
3	.26	A	.28	
		B	.26	*
		C	.14	
		D	.15	
		Boş	.17	

Üçüncü soruyu sınava giren adayların % 26'sı doğru cevaplamıştır. 0.26 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2009. 4. Soru:

Verilen diyagramda “?” ile gösterilen yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Boğazlar Türk egemenliğine girmiştir.
- B) Haçlılar Türkleri yenilgiye uğratmıştır.
- C) Akdeniz’de Türk egemenliği güçlenmiştir.
- D) Barbaros Hayrettin Paşa Kaptanıderya olmuştur.

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.3 Osmanlı Devleti’nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı’da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.

Taksonomi: Sentez düzeyindedir. Verilen bilgilerin değerlendirilerek geçerli sonuç çıkarılması istenmiştir. Verilen bilgilerde Osmanlı devletinin denizlerdeki mücadeleleri yer almaktadır. Bilgi kutularında adı geçen yerlerin hepsi Akdeniz’dedir. Cevap: C

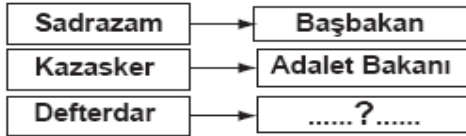
Tablo 4.45 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 4. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
4	.40	A	.22	*
		B	.10	
		C	.40	
		D	.18	
		Boş	.10	

Dördüncü soruyu sınava giren adayların % 40'ı doğru cevaplamıştır. 0.40 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2009. 5. Soru:

Aşağıdaki şemada bazı divan üyelerinin günümüzde hangi bakanlıklarla benzerlik gösterdiği belirtilmiştir.

Buna göre şemadaki boş yere, aşağıdakilerden hangisi yazılabilir?

- A) Maliye Bakanı   B) Devlet Bakanı
C) Milli Eğitim Bakanı   D) Milli Savunma Bakanı

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.2 Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Osmanlı devletindeki divan üyelerinin günümüzdeki bakanlıklardan hangilerine benzediğinin hatırlanması istenmiştir. Divan üyelerinden defterdarın görevi günümüzdeki maliye bakanının görevlerine benzemektedir. Cevap: A

Tablo 4.46 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 5. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
5	.72	A	.72	*
		B	.13	
		C	.9	
		D	.4	
		Boş	.2	

Sınava giren adayların % 72'si beşinci soruyu doğru cevaplamıştır. 0.72 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay olduğunu göstermektedir.

2009. 6. Soru:

Türkler, Hristiyan ve Müslüman farkı gözetmeksizin adaleti herkese eşit olarak uygularlar. Kadılar, Hristiyanları İncil, Yahudileri Tevrat üzerine yemin ettirirler.

Buna göre Osmanlı yönetiminin farklı dinden vatandaşlarına karşı tutumu ile ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hoşgörülü   B) Eşitlikçi   C) Baskıcı   D) Adil

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: 3.4 Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Verilen bir gözlemden sonuca ulaşılabilmesi istenmiştir. Farklı dinlerden olan insanların inançlarını rahat yaşamasına olanak sağlamak için hoşgörülü, eşitlikçi ve adil olmak gerekir. Fakat baskıcı bir tutum sergilenirse insanlar dinlerini istedikleri şekilde yaşayamaz. Cevap: C

Tablo 4.47 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 6. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
6	.63	A	.13	*
		B	.11	
		C	.63	
		D	.10	
		Boş	.2	

Sınava giren adayların % 63'ü altıncı soruyu doğru cevaplamıştır. 0.63 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay olduğunu göstermektedir.

2009. 7. Soru:

Sosyal Bilgiler öğretmeninin bu sorusuna yukarıdaki öğrencilerden hangisi ya da hangileri doğru cevap vermiştir?

- A) Yalnız Betül   B) Veli ve Betül   C) Ayşegül ve Murat   D) Veli ve Ayşegül

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Kazanım: Kazanım: 3.8 Osmanlı devletinde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle, toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur

Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Metinde verilen görüşlerin doğrularının bulunması istenmiştir. İdari alan, askeri alan ve eğitim alanıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Bunlardan hangisinin sadece idari alanla sınırlı olduğu sorulmuştur. Buna göre ilköğretimin zorunlu olması eğitim alanıyla, Yeniçeri ocağının kaldırılması askeri alanla ilgilidir. Devlet memurlarının maaşa bağlanması ve divan-ı hümayunun kaldırılıp yerine bakanlıklar kurulması ise idari alanla ilgilidir. Cevap: B

Tablo 4.48 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 7. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
7	.31	A	.9	
		B	.31	*
		C	.19	
		D	.33	
		Boş	.8	

Yedinci soruyu sınava giren adayların % 31'i doğru cevaplamıştır. 0.31 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2009. 8. Soru:

Mustafa Kemal, askeri hayatı boyunca birçok savaşa katılıp kahramanlıklar gösterdi. Ancak askeri yeteneğinin ön plana çıkmasını ve Kurtuluş Savaşı'nın önderi olmasını sağlayan başarılarını ..... kazandı.

Parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Suriye-Filistin Cephesi'nde   B) Trablusgarp Cephesi'nde
- C) Çanakkale Cephesi'nde   D) Kafkasya Cephesi'nde

Ünite: Ülkeler Arası Köprüler

Kazanım: 7.1 20.yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla 1. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.

(Açıklama) Atatürk'ün vatanını ve milletini çok sevdiği belirtilerek ileri görüşlü, kararlı ve disiplinli olma yönleri, Çanakkale savaşından örneklerle açıklanır. Onun Çanakkale savaşı ile önderlik rolünün ön plana çıktığı vurgulanır.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Öğrencilerden, Atatürk'ün I. Dünya savaşında savaştığı cephelerin ve özelliklerinin hatırlanması istenmiştir. Atatürk'ün askeri yeteneklerinin ön plana çıkmasını sağlayan cephe Çanakkale cephesidir. Cevap: C

Tablo 4.49 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 8. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
8	.80	A	.3	*
		B	.8	
		C	.80	
		D	.5	
		Boş	.4	

Sekizinci soruyu sınava giren adayların % 80'i doğru cevaplamıştır. 0.80 olan madde güçlük derecesi maddenin kolay olduğunu göstermektedir.

2009. 9. Soru:

Almanya'dan gelen iş teklifini kabul etsem mi bilemiyorum!... Hastanenin çok gelişmiş cihaz ve makinelerden oluşan büyük bir araştırma merkezi varmış, alanında çok ünlü uzman doktorlar çalışıyormuş. Onların mesleki bilgilerinden de yararlanabilirim. Ayrıca maaşı da çok iyi!...

Doktor Gökalp çalışmak için Almanya'ya giderse bu hangi göç türüne girer?

- A) İç göç   B) Zorunlu göç   C) İşçi göçü   D) Beyin göçü

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım: 2.4 Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen parçada üzerinde durulan, vurgulanan konunun bulunması istenmiştir. Parçada eğitilmiş bir kişinin yurtdışında çalışma isteği anlatılmıştır. Bu durum beyin göçü ile ilgilidir. Cevap: D

Tablo 4.50 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 9. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
9	.53	A	.6	*
		B	.6	
		C	.34	
		D	.53	
		Boş	.2	

Dokuzuncu soruyu sınava giren adayların % 53'ü doğru cevaplamıştır. 0.53 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 10. Soru:

İller	Nüfus	Nüfus artış hızı (%)	Yüzölçüm (km ²)
Ağrı	529.000	-1	11.315
Antalya	1.719.000	4.2	20.599
Kocaeli	1.206.000	2.7	3.635
Konya	2.192.000	2.2	40.824

Dilay'ın ev ödevi, bilgisayardaki tabloda yer alan bilgilerden yararlanarak illerin nüfus yoğunluklarını bulmaktır. Bunun için aşağıdakilerden hangisini yapmalıdır?

- A) İlleri nüfus büyüklüklerine göre sıralamalıdır.
- B) Nüfus artış hızı ile il nüfusunu çarpmalıdır.
- C) İlin nüfusunu yüzölçümüne bölmelidir.
- D) İl nüfusundan yüzölçümünü çıkarmalıdır.

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım: 2.2 Tablo ve grafiklerden yararlanarak ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Soruda nüfus yoğunluğu formülünün hatırlanması istenmiştir. Nüfus yoğunluğu nüfusun yüzölçümüne bölünmesiyle bulunur. Cevap: C

Tablo 4.51 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 10. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
10	.39	A	.28	
		B	.13	
		C	.39	*
		D	.9	
		Boş	.11	

Onuncu soruyu sınava giren adayların % 39'u doğru cevaplamıştır. 0.39 olan madde güçlük derecesi maddenin zor olduğunu göstermektedir.

2009. 11. Soru:

Yüzümüz kara ama içimiz pırıl pırıl. Çünkü; eskiden bir köy olan Zonguldak'ın bugün on binlerce nüfuslu kocaman bir şehir hâline gelmesini sağlayan kara elması çıkarıyoruz. Biliyor musunuz, kara elmas Türkiye sanayisinin can damarı olan demir-çelik fabrikalarının enerji kaynağıdır.

Zonguldak'ın gelişmesini sağlayan sektör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarım   B) Madencilik   C) Ormancılık   D) Ulaştırma

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Kazanım:2.1 Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye’de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen duruma yol açan (neden olan) etkenin bulunması istenmiştir. Zonguldak’ın büyük bir şehir olmasındaki en önemli faktör burada kömür madenin bulunmasıdır. Dolayısıyla Zonguldak’ın gelişmesini sağlayan sektör madenciliktir. Cevap: B

Tablo 4.52 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 11. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
11	.90	A	.4	*
		B	.90	
		C	.2	
		D	.3	
		Boş	.1	

On birinci soruyu sınava giren adayların % 90’ı doğru cevaplamıştır. 0.90 olan madde güçlük derecesi maddenin çok kolay olduğunu göstermektedir.

2009. 12. Soru:

Aşağıda bazı Sivil Toplum Kuruluş (STK)ların amaçları verilmiştir.

1. STK'nin amacı; Ülkelerin tarımsal faaliyetlerini geliştirmek.
2. STK'nin amacı; Toprağın aşınmasını ve çölleşmesini önlemek.
3. STK'nin amacı; Temiz içme suyu sorununa çözüm bulmak.
4. STK'nin amacı; Sulak yerlerde yaşayan canlı türlerini korumak.

Yaşadıkları bölgede erozyon sorunu ile karşılaşan bir köy halkı, bu sorunu çözebilmek için öncelikle yukarıda verilen STK'lerden hangisine başvurmalıdır?

- A) 1.   B) 2.   C) 3.   D) 4.

Ünite: Yaşayan Demokrasi

Kazanım: 6.4 Siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin, gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır.

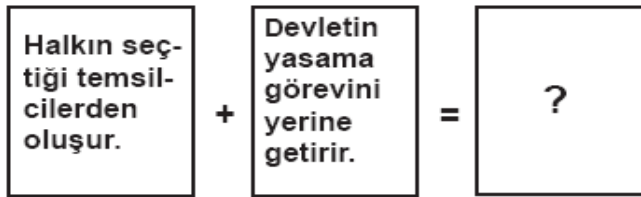
Taksonomi: Analiz düzeyindedir. Amaçlanan sonucun gerçekleştirilmesi için kullanılması gereken yöntemin bulunması istenmiştir. Erozyon sorunu ile karşılaşan bir köy halkı bu sorunu çözmek için toprağın aşınmasını ve çölleşmesini önlemek amacıyla olan sivil toplum kuruluşuna başvurmalıdır. Cevap: B

Tablo 4.53 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 12. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
12	.58	A	.12	
		B	.58	*
		C	.12	
		D	.10	
		Boş	.9	

On ikinci soruyu sınava giren adayların % 58'i doğru cevaplamıştır. 0.58 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 13. Soru:

Soru işareti olan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Meclis   B) Hükûmet   C) Cumhurbaşkanı   D) Anayasa Mahkemesi

Ünite: Yaşayan Demokrasi

Kazanım: 6.3 Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.

Taksonomi: Bilgi düzeyindedir. Bazı özellikleri verilen Meclis kurumunun hatırlanması istenmiştir. Cevap A.

Tablo 4.54 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 13. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
13	.41	A	.41	*
		B	.9	
		C	.28	
		D	.18	
		Boş	.4	

Sınava giren adayların % 41'i on üçüncü soruyu doğru cevaplamıştır. 0.41 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 14. Soru:

Unesco tarafından hazırlanan “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”ne onay veren devletler, kendilerine özgü olan ve kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri, sanatları ve gelenekleri ders olarak okutmaya başlayacak, kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayacaktır.Bu çalışmaların, aşağıdaki amaçlardan hangisini gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yeni kültürel değerler oluşturmaya
- B) Uluslararası kültürel etkinlikleri artırmaya
- C) Ulusların geleneksel kültürlerini yaşatmaya
- D) Ulusların benzer kültürel değerlerini belirlemeye

Ünite: Ülkeler Arası Köprüler

Kazanım: 7.4 Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığa düşen sorumluluğun farkına varır.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Yapılmış bir işin, alınmış bir kararın amacının bulunması istenmiştir. Soruda ulusların geleneksel kültürlerini yaşatmak için, Unesco tarafından yapılmış bir çalışma anlatılmış ve bu çalışmanın amacı sorulmuştur. Cevap:C

Tablo 4.55 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 14. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
14	.48	A	.15	*
		B	.13	
		C	.48	
		D	.10	
		Boş	.14	

On dördüncü soruyu sınava giren adayların % 48'i doğru cevaplamıştır. 0.48 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

2009. 15. Soru:

Ayla : Hadi bahçeye çıkıp oyun oynayalım.

Seray : Çok hastayım, çıkamayacağım.Ayla : Hadi çikalım ...Seray : Oyun oynayacak hâlim yok.Ayla : Bir daha seninle oynamayacağım.Seray : Ben de seninle oynamayacağım.

Verilen diyalogda yapılan iletişim hatası öncelikle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Beden dilini kullanmama
- B) Empati kuramama
- C) Eleştiriye açık olmama
- D) Kendini doğru ifade edememe

Ünite: İletişim ve İnsan İlişkileri

Kazanım: 1.1 İletişimi olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.

1.2 İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.

Taksonomi: Kavrama düzeyindedir. Verilen duruma neden olabilecek durumun bulunması istenmiştir. Ayla ile Seray arasındaki diyalogda yapılan iletişim hatası empati kuramamaktan kaynaklanmaktadır. Cevap: B

Tablo 4.56 2009 Yılında 7.Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarına Giren Adayların Sosyal Bilgiler Testi 15. Sorudaki Seçenekleri İşaretleme Yüzdeleri, Sorunun Madde Güçlük Derecesi

Soru no	Güçlük	İşaretleme	Toplam yüzde	Cevap
15	.57	A	.9	
		B	.57	*
		C	.10	
		D	.19	
		Boş	.5	

On beşinci soruyu sınava giren adayların % 57'si doğru cevaplamıştır. 0.57 olan madde güçlük derecesi maddenin ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.57 6. Sınıf Seviye Belirleme Sınavı Sosyal Bilgiler Sorularının Ünitelere göre dağılımı

Sınıflar	Üniteler	Ünitelere Göre Soru Dağılımı		Toplam	Oran %
		2008	2009		
6.Sınıflar	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	2	1	3	%12
	Yeryüzünde Yaşam	6	4	10	%38
	İpek Yolunda Türkler	1	3	4	%15
	Ülkemizin Kaynakları	2	2	4	%15
	Ülkemiz ve Dünya	1	1	2	%8
	Demokrasinin Serüveni	1	1	2	%8
	Elektronik Yüzyıl	-	-	-	%0
	Müfredat Dışı	-	1	1	%4
Toplam		13	13	26	%100

6. sınıfta 2008 ve 2009 yıllarında toplam 26 tane Sosyal Bilgiler sorusu sorulmuştur (Tablo 4.57). Bu sorulardan bir tanesi Sosyal Bilgiler müfredat konularını kapsamamaktadır. Bunun dışındaki sorular müfredata uygun konulardan seçilmiştir. Sorular ünitelere dengeli bir dağılım göstermemiştir. Örneğin Elektronik yüzyıl ünitesinden araştırmayı kapsayan dönemde hiç soru çıkmamıştır. Soruların en ağırlıkta olduğu ünite ise Yeryüzünde Yaşam ünitesidir.

Tablo 4.58 7. Sınıf Seviye Belirleme Sınavı Sosyal Bilgiler Sorularının Ünitelere göre dağılımı

Sınıflar	Üniteler	Ünitelere Göre Soru Dağılımı		Toplam	Oran %
		2008	2009		
7.Sınıflar	İletişim ve insan ilişkileri	1	1	2	%7
	Ülkemizde Nüfus	4	3	7	%25
	Türk Tarihinde Yolculuk	4	6	10	%33
	Zaman İçinde Bilim	-	-	-	%0
	Ekonomi ve Sosyal Hayat	2	-	2	%7
	Yaşayan Demokrasi	2	2	4	%14
	Ülkeler Arası Köprüler	2	2	4	%14
	Müfredat Dışı	-	-	-	%0
Toplam		15	15	30	%100

7. sınıfta 2008 ve 2009 yıllarında toplam 30 tane Sosyal Bilgiler sorusu sorulmuştur (Tablo 4.58). Soruların tamamı Sosyal Bilgiler müfredat programını kapsamaktadır. 6. sınıf sınavlarında olduğu gibi soruların ünitelere dağılımının dengesiz olduğu görülmektedir. Araştırmayı kapsayan dönemde Zaman İçinde Bilim ünitesinden hiç soru çıkmamıştır. En çok soru ise Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinden çıkmıştır.

Tablo 4.59 2008– 2009 yıllarında yapılan 6. ve 7. Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarındaki Sosyal Bilgiler Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Sınıflandırılması

Taksonomi	6.Sınıf		7.Sınıf		Toplam	Yüzde
	2008	2009	2008	2009		
Bilgi	3	2	-	5	10	%18
Kavrama	6	7	7	4	24	%43
Uygulama	-	1	1	-	2	%4
Analiz	3	2	4	5	14	%25
Sentez	1	1	3	1	6	%10
Değerlendirme	-	-	-	-	-	%0
Toplam	13	13	15	15	56	%100

Araştırmada incelenen 56 sorunun taksonomik dağılımına baktığımızda soruların yarıya yakınının kavrama düzeyinden çıktığı görülmektedir.(%43) Kavrama düzeyini %25 ile analiz düzeyi takip etmektedir. Bilgi düzeyindeki soruların oranı %18, sentez düzeyindeki soruların oranı %10, uygulama düzeyindeki soruların oranı ise %4'tür. Değerlendirme basamağından ise hiç soru çıkmamıştır.

Tablo 4.60 2008– 2009 Yıllarında Yapılan 6. ve 7. Sınıf Seviye Belirleme Sınavlarında Sosyal Bilgiler Sorularının Madde Güçlük derecelerine Göre Dağılımı

Madde Güçlük Derecesi	6.sınıf		7.sınıf		Toplam	Yüzde
	2008	2009	2008	2009		
Çok zor	-	-	-	-	0	0
Zor	3	3	7	4	17	%30
Orta derece	9	6	7	7	29	%52
Kolay	1	3	1	3	8	%14
Çok kolay	-	1	-	1	2	%4
Toplam	13	13	15	15	56	%100

Araştırmada incelenen toplam 56 sorunun güçlük derecelerinin dağılımına baktığımızda en çok sorunun 29 soruyla ortalama güçlükte sorulardan olduğunu görmekteyiz. Bu da sınavlardaki Sosyal Bilgiler sorularının çoğunlukla ortalama güçlükte olduğunu göstermektedir. En az sorunun ise çok kolay güçlük derecesinde (2 soru) olduğunu görmekteyiz.

5 SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulguların yorumlanması ile ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayanarak yapılan önerilere yer verilmiştir.

5.1 SONUÇLAR

1. 2008-2009 yıllarında Seviye Belirleme Sınavlarında Sosyal Bilgilerden 6. Sınıfta 13'erden 26 soru, 7. Sınıfta 15'erden 30 soru, toplamda ise 56 soru çıkmıştır. Bu sorulardan % 98'i (55 soru) Sosyal Bilgiler programıyla ilişkilidir. Soruların ünitelere göre dağılımının eşit olmadığı tespit edilmiştir.

2. 6. sınıfta Elektronik Yüzyıl ünitesinden hiç soru çıkmamıştır. En çok soru ise 10 soru ile Yeryüzünde Yaşam ünitesinden çıkmıştır. İpek Yolunda Türkler ve Ülkemizin Kaynakları ünitelerinden 4'er soru, Sosyal Bilgiler Öğreniyorum ünitesinden 3 soru, Demokrasinin Serüveni ve Ülkemiz ve Dünya ünitelerinden ise 2'şer soru çıkmıştır. 7. Sınıfta ise Zaman içinde Bilim ünitesinden hiç soru çıkmamıştır. 7. Sınıfta en fazla soru ise 10 soru ile Türk Tarihinde yolculuk ünitesinden çıkmıştır. Ülkemizde Nüfus ünitesinden 7 soru, Yaşayan Demokrasi ve Ülkemiz ve Dünya ünitelerinden 4'er soru, İletişim ve İnsan İlişkileri ve Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitelerinden ise 2'şer soru çıkmıştır.

3. Soruların Bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre sınıflandırıldığında en fazla kavrama (%43) düzeyinde yer aldığı tespit edilmiştir. Analiz düzeyinde yer alan soruların oranı % 25, bilgi düzeyinde yer alan soruların oranı %18, sentez düzeyinde yer alan soruların oranı ise % 10, uygulama düzeyinde olan soruların oranı % 4 olarak tespit edilmiştir. Değerlendirme basamağında ise hiçbir sorunun bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. 2008-2009 Seviye Belirleme sınavları Sosyal Bilgiler sorularının günlük derecelerine bakıldığı zaman en çok ortalama güçlükte (%52) sorunun yer aldığı tespit

edilmiştir. Soruların % 30'u zor, % 14'ü kolay, % 4'ü ise çok kolay güçlük derecesindedir.

5. Seviye Belirleme Sınavlarında yer alan Sosyal Bilgiler testlerindeki soruların net ortalamaları yıllara göre değişkenlik göstermiştir. Hem 6 hem de 7.sınıfta 2008 yılındaki net ortalamaları 2009 yılında göre daha yüksektir.

5.2 ÖNERİLER

1. Soruların ünitelere göre dağılımına dikkat edilmelidir. Örneğin programda 7. Sınıf Zaman İçinde Bilim ünitesine 12 ders saati ayrılmıştır. Bu durumda ünitenin programdaki ağırlığı yüzde 11'dir. Fakat bu üniteden hiç soru çıkmamıştır. Programda Zaman İçinde Bilim ünitesiyle aynı ağırlığa sahip İletişim ve İnsan İlişkileri ünitesinden 2, Ülkemizde Nüfus ünitesinden 7, Yaşayan Demokrasi ünitesinden ise 4 soru çıkmıştır. Bu dengesizliklerin olmaması için ünitelerin süre açısından programdaki ağırlıkları dikkate alınarak soru sorulmalıdır.

2. Sorular mümkün olduğu kadar çok kazanımı kapsamalıdır

3. Sadece belli becerileri ölçen sorulara değil, bilişsel alanı her düzeyde ölçen sorulara yer verilmelidir. Özellikle üst düzey zihinsel becerileri ölçen sorulara daha çok yer verilmelidir.

4. Bu tip merkezi sınavların adı ya da çeşitli yönleri değişse de çoktan seçmeli soru tipi devam edecektir. Bu yüzden sınava giren öğrencilerin bu tip sorulara hazır olması gerekmektedir. Öğrencilerin bu tip sorulara hazır olması da kullandıkları kitaplardaki değerlendirme sorularının yazılı tip yerine çoktan seçmeli test soruları olmasıyla ya da öğretmenlerin hazırladıkları sınavlarda çoktan seçmeli testlere daha çok yer vermesiyle mümkündür. Böylece öğrenciler bu tip sorular için daha hazırlıklı

olmaları sağlanabilir. Ayrıca gerek ders kitaplarındaki sorularda, gerek öğretmenlerin uyguladığı sınavlardaki sorular bilgiden çok öğrencide kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını ölçmelidir.

5. Sınav sistemleri sık sık değiştirilmemelidir. Öğrencilerin yeni sistemlere alışması uzun zaman almaktadır. Ayrıca bu durum eğitimde istikrarın sağlanmasını engellemektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, D. (2006). *Hayat Bilgisi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Atatürk Kavramının İçerik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.
- Alkan, C., Kurt, M. (2001). *Özel Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altun, M, (2004). *Matematik Öğretimi*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arık, R. S. (2006). *İlköğretim Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.
- Atılğan, H., Kan, A. Ve Doğan N. (2007). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (Editör:Hakan Atılğan) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydoğan, A. (2008). *Lise Giriş Sınavları (LGS-OKS) Coğrafya Sorularının Bilişsel Alan Basamaklarına Göre Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alan Eğitimi Ana Bilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Balkan, A. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Harita Kullanımının Ders Karşı Tutuma Başarıya ve Hatırda Tutma Düzeyine Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı.

- Büyükalın F. S. (2004). Öğretmenler İçin Soru Sorma Sanatı. (1. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Çepni, S., Ayvaci, H. Ş., Keleş, E. (2001). *Okullarda ve Lise Giriş Sınavlarında Sorulan Fen Bilgisi Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Karşılaştırması*, Yeni Bin Yılın Başında Fen Bilimleri Sempozyumu, 7 – 8 Eylül. Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul
- Dönmez, C. (2003). *Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, SAHİN, C. (Ed.), Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Durukan, E. (2009). *7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinleri Anlamaya Yönelik Sorular Üzerine Taksonomik Bir İnceleme*. Milli Eğitim Dergisi, Sayı:181
- İşman, A., ESKİCUMALI, A., 2003. *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*, Değişim Yayınları, İstanbul.
- Karasar, N. (2001). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 10. Baskı. Nobel Yayınları, Ankara.
- Karip, E. (2007). *Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Linn, R. L. & Gronlund, N. E. (1995). *Measurement and Assessment in Teaching*. 7th Edition. New Jersey: Prencite-Hall, Inc.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2010). *İlköğretim 6 Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Dergah Ofset.

- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2010). *İlköğretim 7 Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. Resmi Internet Sitesi. (<http://egitek.meb.gov.tr>).
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. (2008 - 2009). Seviye Belirleme Sınavı 2008, 2009 Sosyal Bilgiler Soruları, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. (2008). Ortaöğretime Geçiş Sistemi Seviye Belirleme Sınavı Başvuru Kılavuzu. Ankara.
- Mutlu, M., Uşak, M., Aydoğdu, M. (2003) *Fen Bilgisi Sınav Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi*, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 4 Sayı:2
- Özçelik, D. A.(1981). *Okullarda Ölçme Ve Değerlendirme*. ÖSYM Eğitim Yayınları 3, Ankara.
- Özçelik, D. A. (1998–8). *Ölçme ve Değerlendirme*. ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Öztürk, C. (2007). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998), "*Sosyal Bilimler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri*" Editör: Gürhan Can, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:581,Eskişehir.
- Sönmez, V. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem Yayınları, Ankara
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Anı Yayıncılık, Ankara

Şahinel, S. (2002). *Eleştirel Düşünme*. PegemA Yayıncılık, Ankara

Şimşek, S. (2000). Fen Bilimlerinde Değerlendirmenin Önemi.

<http://www.yayim.meb.gov.tr> adresinden 10.03.2009 tarihinde alınmıştır.

Tekin, H., 1991. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Yargı Yayınları, Ankara,

Turgut, M. F. (1992 – 9. Baskı). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Saydam Matbaacılık, Ankara.

Ünal, A. (2006). *OKS (LGS) 'ye Hazırlanan Öğrencilerin Sınav Kaygıları ile Benlik Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı.

Ünlü, D. (2005). *Liselere Giriş Sınavı (LGS) ile Sosyal Bilgiler Ders Programının İlişkilendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı.

Yalın, H. İ. (2000). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

Yılmaz, H., 1998. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Mikro Yayınları, Konya,

Yücesu, A. *1994-2004 Yılları Arasında Liselere Giriş Sınavı 'nda (LGS) Çıkmış Türkçe Sorularının Dilbilgisel Açından İncelenmesi*

EKLER

EK-1

T.C
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : B.30.2.GOÜ.0.70.00.00/155-191
Konu : Bilgi İstemi

13/01/2010

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
SINAV ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı'nda 069507010 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Muhammed Mikdat UMRE'nin "Seviye Belirleme Sınavı Sosyal Bilgiler Sorularının Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Göre Değerlendirilmesi" konulu Yüksek Lisans tez çalışması için 2008 ve 2009 yıllarında yapılan 6 ve 7.sınıf seviye belirleme sınavı Sosyal Bilgiler sorularının madde istatistikler (Seçeneklerin Yüzdesi, madde ayırt ediciliği madde güçlük indeksi, alt grup üst grup) konulu istatiki bilgilerin istenilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anılan bilgilerin kullanımı için izin verilip verilmeyeceğinin Üniversitemize bildirilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Zehra SEYFİKLİ
Rektör

Adres : Taşlıçiftlik Kampüsü 60250-TOKAT
Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat:
Tel&Faks : 0356 252 16 16/1057-1605-2758 / 252 16 25

Elektronik Ağ: www.gop.edu.tr
e-posta: www.gensek@gop.edu.tr

13/01/2010
13/01/2010
13/01/2010
13/01/2010
13/01/2010

EK-2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.ETG.0.06.01.00-408.06/1554

22.10.2010

Konu : 2008-2009 SBS Sınav Verileri

GAZIOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

TOKAT

İlgi: 13/01/2010 tarih ve B.30.2.GOÜ.0.70.00.00/155-191 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile istemiş olduğunuz 2008-2009 6. ve 7. Sınıf SBS sınav verileri yazımız ekinde kapalı zarf içinde CD ortamında gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Mustafa Nadir ÇALIŞ
Bakan a.
Daire Başkanı

06500 Teknikokullar-ANKARA
Tel : 0 (312) 296 94 00-212 50 84
Faks : 0 (312) 223 87 36
E-posta : egitek@ineb.gov.tr
İnt. adresi : http://egitek.meb.gov.tr

BRANŞIMA
444 0 632
HATTI

EGİTİME
%100
DESTEK

EGİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 1984'te Niğde'de dünyaya geldi. İlköğrenimini Zonguldak Ereğli ve Osmaniye Düziçi'de, orta ve lise öğrenimini Bursa'da yaptı. 2002 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Sakarya) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünü kazandı ve 2006 yılında mezun oldu. 2007 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrenimine başladı ve 2010 yılında mezun oldu.